

Суштина поетике

К Њ И Ж Е В Н И Ч А С О П И С

ISSN 2334-9417 (Online)

Број 6 Година I	Јун 2014.	Издаје месечно	Импресум	03. 06. 2014. год.
-----------------	-----------	----------------	--------------------------	--------------------

Суштина поетике

је часопис за књижевност
са посебним освртом на поезију.

Суштина поетике број 6

Уместо уводне речи

ЖИВЕ ЛЕГЕНДЕ

Љубомир Симовић

МАЈСКА КИША

Зар ниси могла или ниси смела
Стишати урлик сједињених капи
И само дан или два да си хтела
Да станеш – чула би тло како вапи

Речна би корита чула да стењу
И плач детета и јауке мајке
И речи сиротиње о поштењу
Да ми смо сишли с Нојеве барке

О, да си хтела или смела бар ноћ
Да чујеш праведнике како ћуте
Док капима нечастиви дају моћ
Сакривши злобу под твоје скуте

Чија си робиња – бар реци јасно
Ти што нам животе узео лако
У страшном умирању и безгласно
Са чијих небеса си хладна рако

Зар ниси могла или ниси смела
Бар месечину да проспеш њивом
Да нам се виде препуна ждрела
И боје наде на лицу нам сивом

Али си презрела сву нашу муку
Нечастивима служила си верно
С њима се смејала нашем јауку
Ти, коју увек волесмо безмерно

(У потопу маја 2014. године)

~ Анђелко Заблаћански ~

ЖИВОТ НА ТАСУ

Веровала сам учитељу када би нацртао круг на табли и рекао: "Ово је свет. Половина је осветљена сунцем, а друга остаје у тами. Исто је са животом. Постоји добро и лоше, а наша је дужност да останемо на светлој страни, да будемо добри." Климала сам главом, као и сви остали, чврсто решена да никада и не коракнем на тамну страну. Тада сам још била дете и веровала у речи. Веровала сам да све што превалимо преко усана треба да буде fino и угодно свима, да говорим само fine и безопасне речи. Али припитомивши ми језик убијали су дух у мени. Била сам још девојчица.

Сад ме мирис перона испуњава осећањем да могу побећи. Ноћас ми се месец окачио на раме, путује са мном. Галерије пејзажа промичу поред мене. Сањам да сам ту. И да нисам ту. Сањам да тај тренутак претварам у сећање. А онда, видим голему меснату мрљу што смрди на мокраћу и колоњску воду, лежао је на бетону. Уста полуторорена, усне испуцале, кожа налик грубом пергаменту, коса попут стаклене вуне. Знала сам да сам најзад слободна...

~ Слађана Јанковић ~

Зорица Савић

ПОЕЗИЈА ТОПЛИНЕ

МАРИОНЕТЕ

Све наде овога света престају када прихватимо да неко други управља нашим животом. Тада губимо своју вољу, своју личност, своје циљеве и постајемо марионете овог суровог света.

~ Мирјана Арсенијевић Анђелковић ~

Пишите за Суштину поетике

1. Своје радове шаљите у једном word документу.
2. E-mail за ваше радове poetryaz@hotmail.com
3. У тексту обавезно ставите своје име, годину рођења и ваш e-mail.
4. Документ означите својим именом и формом текста који шаљете (песме, прича, афоризми, есеј...)

ЖИВЕ ЛЕГЕНДЕ

Љубомир Симовић

Љубомир Симовић

Рођен је 2. децембра 1935. године у Ужицу. У родном граду је завршио основну и средњу школу, а дипломирао је на Филолошком факултету Универзитета у Београду, на групи за историју југословенске књижевности и српскохрватски језик. За време студија радио је као уредник и одговорни уредник студентског књижевног часописа Видици. Радни век је провео као уредник у културној редакцији Радио Београда.

Написао је више песничких књига, четири драме, један роман - хроника, и неколико књига есеја.

Симовић је 15. децембра 1988. године изабран за дописног, а 27. октобра 1994. године за редовног члана Српске академије наука и уметности.

Живи у Београду.

ПОСЛЕ УЖАСА

Шта се то
- од века
дубље и моћније
сад, кад је све занемело,
гласи

овим треном
кога испуњава
сунцем упаљен
мирис мирођије?

Тај ми се мирис
са зујањем пчеле
испод капака заклопљених,
кроз цело тело,
до врхова прстију,
шири,

и за трен
- дубљи од века
у сунчеве облаке
тај мирис ме носи,
са раном без лека,
са светом без наде,
тај мирис ме
мири.

ГОСТ ИЗ ОБЛАКА

Скочањеним рукама пригрћући
ћебе око промрзлих рамена,
с ногама у мојим цокулама,
неки се бог крај наше пећи греје.

Жене у пећ трпају цепанице,
греју воду за купање, черупају кокош,
кувају му чајеве, привијају
ракијаве и зејтињаве облоге,
износе погачу, крушке из водњике,
лубеницу из сандука зоби,
из подрума доносе ракију,
с тавана скидају
буђаве шунке, сиреве пуне црва.

Док се он греје, док једе и пије,
и док, једући и пијући, слуша
њихове молитве, које не разуме,
ја, бос и гладан,
кроз прозор гледам у мрак:
снег завејава кубик дрва.

Пишите за Суштину поетике

УТЕХА

Због зала проклињеш,
а ни за једно се добро захвалио ниси!

Питаш се од ког је немилосног бога
или од кога ђавола, ово зло,
а за добро питао ниси од кога је!

Стискаш главу шакама, коленима,
питаш се чиме си овај покор заслужио,
а чиме си добро заслужио питао ниси!

Устај, отри те сузе, не цвили ту,
умиј се, очешљај се, уљуди се,
и гледај да одсад
са том крвавом сузом у срцу живиш
ко што си досад
с веселом водом кроз ливаде, живео

СУДЊИ ДАН

Издајнице нам суде за издајства,
убице за убиства.
Они који су побегли пред једноглавим
суде нам што бежимо пред троглавим.

Везани нас везују, претучени туку,
кувају нас они које пеку,
на вешала нас осуђују
судије са омчама о врату.

Главе нам бацају у торбе,
натичу на колац, полагају на пањ,
и док нам под небом које експлодира
земља под ногама нестаје
брже него масло у тигању.

Глава у торби
смеје се глави на коцу,
глава с коца
руга се глави на пању.

Пишите за Суштину поетике

1. Своје радове шаљите у једном word документу.
2. Е-mail за ваше радове poetryaz@hotmail.com
3. У тексту обавезно ставите своје име, годину рођења и ваш е-mail.
4. Документ означите својим именом и формом текста који шаљете (песме, прича, афоризми, есеј...)

ПОЕЗИЈА ТОПЛИНЕ

Зорица Савић

Зорица Савић

Рођена је 27. априла 1967. године у Нишу. Завршила је Учитељски факултет и повремено ради као учитељица. Поезију пише веома дуго, али је врло ретко објављивала. Првобитно запажање читајући песме Зорице Савић може се везати за форму. Многи ће рећи да је форма у поезији давно превазиђена, али само талентовани песници, којима Зорица Савић свакако припада, умеју лепоту и снагу стихова да уобличе и формом. Међутим, форма њених стихова и строфа није уобичајена и класична. Напротив, метрика скоро ни у једном стиху није иста, строфа је неконвенционална, а песма има изванредну мелодику по чему се поезија и разликује од прозе. Ово треба нагласити, јер у времену кад поезија постаје пуко и насилно стиховање кратке приче, Зорица је успела сачувати изворност песме. Риме су јој необичне и скоро увек тамо где је не очекујете.

О садржају њених песама, а то је основа сваке добре поезије, могу се изрећи само речи хвале, јер њена поезија је искрена, до усхићења или бола, свеједно је, а то читаоца не може никако оставити равнодушним. У њеном стиху, пуном слика и самосвојних метафора, просто слушате како грожђе зри у дрхтају песникињиних "модрих жеља". Поезија Зорице Савић је снажан израз оног најдубљег и најтананијег у људском бићу.

Живи и ствара у Нишу.

ПРКОС

Гнездили смо се у сновима
Распевани тугама
Од празнине тиши
Надгласали смо птице стиховима.

Од лудила света
Чедношћу се бранили
Месечином рањавали
Изданке залазећег сунца
Што труле јалове
У блату свог врхунца.

И нисмо зажалили
Што смо за свет незрели.

Док по свету сипа
Мемљива ноћ и магла
Јавора и брестова
Нама још мирише липа
И благотворна зова.

ПЕСНИКУ

Распевај одјек тишине
Уклони леденице бола
Наслаге устајале прашине
Са звезданих кола

Ноћас је свет за Човека близу краја
Ноћас је ућуткан песник прогнан из Раја

Пробуди снове из тешке несанице
На лице угнезди распеване птице
Пружи уточиште ветру што лута
Ноћас је скренуо с пута

Пусти то дете да снева
У сигурној утроби песме
Отерај обесне грабљивице
Што гнездо славују руше

Ноћас за чедно грешне
Отвори пупољке душе

БЕКСТВО

Поведи ме у снове
јер ноћас ме празнина зове
у камену белину
туђу нејасну тмину
у неку злокобну дивљину.

Поведи ме у гнездо цвркута
мени је празно у свету који не пева
тесно ми је међу зидовима
собе у којој се не снева.

Одведи ме са прашњавог пута
по зеленилу ми се лута.

Поведи ме у жубор реке
да слушах вирова смех
да скакућем по таласу надахнућа
у распамећена сванућа.

Заклони ме крилом ружичастог погледа
плаше ме сенке на зиду, лица бледа
плаши ме месечев смрзнути чун
што плови у бескрај непознат, црн.

Овде ме спутава високи сиви зид
овде су ми сви путеви криви
и узалудан птице лет
кад се ничему не диви.

ПЕСМА ЗРИКАВАЦА

Удахни животу бесмртне жеље
док у пољупцу трепери страшно
док загрљај порађа свемоћне снове
изговори молитву за љубав безгласно
да и после умирања остане сећање
на твоје топле влажне дланове.

Док се гнездим у крилу твоје нежности
зрикавац нам над главама зриче
праисконску песму љубави
а из модрих гроздова слат ниче
само желим да слушах тишину
што капље са месечевих облака
и удишем мирис заспалих трава
са твојих раширених груди
док нас од света скрива прозор мрака.

Нек свет лудости решава
нек се боре за безнађе људи
у мени се бура стишава
нека ме нико из љубави не буди
мени се још увек истински живи
и слуша тишина распеваних трава
високо изнад усијаних глава
и испија слатко младо вино
са гроздова чедних жеља
док цврчак цврчи, цврчи...
песму спокоја, лепоте и веселја.

СУСРЕТ

Поглед
светлост из тмине
блискост даљине.

Топи се лед
буди наш свет
расцвета се сунчев цвет.

Из ништавила роди се живот
мудра, чиста, ведра лица
залепрша крилима птица.

Отпоче лет
у плава јутра
без страха од сутра

Пишите за Суштину поетике

Д а н е з а б о р а в и м о
М и л о в а н Г л и ш и ћ

ПРВА БРАЗДА

Уврх села Велике Врбице, чак горе — већ под планином Вратарном — види се одовуд, с Латковачких погледи, скромна сеоска кућица и уз њу две-три зградице.

То је кућа удовице Мионе.

Покојни Сибин Џамић погинуо је у другоме рату иза Јанкове клисуре.

И сад се причају приче о Сибиновом јунаштву и куражи. Ко га год спомене у Великој Врбици, свак ће рећи: »Бог да га прости!...«

Његова Миона остаде самохрана с троје сирочади. Два синчића и једна кћи. Све једно другом до увета. Најстаријем, Огњану, беше тек седам година.

Сеоску кућу не може задесити грђа несрећа него кад остане без мушке главе.

Та је несрећа задесила још многе куће у овоме крају. Многа удовица жалила је и прежалила свога домаћина. После годину-две дана нека се преудаде; нека оде у род и одведе своју децу туђем оцу.

Сибинова Миона не хтеде се угледати на своје, по несрећи, друге. Отресита и вредна жена прихвати у своје руке и тешке ратарске послове...

Миони се све чинило — доћи ће Сибин, па како ће му погледати у очи кад затече своју кућу растурену и пуну!...

Покојни Сибин има доста браће и братанаца, одељака. Сви су вредни, отресити, добродушни људи. Нема дана кад се који од њих не сврати кући Миониној — да јој помогне штогод.

Највише је помагао Миони млађи брат Сибинов, Јеленко.

Не једанпут говорио је Јеленко својој снаси:

— Зашто ме, снахо, не послушаш? Што не пређеш у нашу кућу? Видиш ли, јадна не била, да не можеш изићи крај с том дечицом!... Куд ћеш, јаднице, пре? Да имаш сто руку, опет не би могла тако сама стићи да све урадиш... Што не дођеш барем док ти дечица стану на снагу?...

— Не могу, дешо! — одговорила би му Миона уздахнувши.

— Ама што не можеш, снахо? У нашој кући било би ти и лакше и рахатније...

— Како бих ја, болан, дешо, могла угасити ово огњиште, где су се ова сирочад први пут ватре огрејала?... Шта бих рекла после својој деци кад би ме запитали: »Чија је, нано, она кућа што је зарасла у коров и зову, те нико не сме ни дању у њу ући?...« Кад бих тако учинила,

мене би сапрео онај хлеб и со, што сам појела у овој кући с покојним Сибином!... Сачувај боже!... Никад, дешо, никад!...

Јеленко само слегне раменима, па зајми рало и волове, те оде на њиви да узоре Миони колико јој треба за усев.

Ти добри људи помагали су јој свакад у тежем раду пољском — што већ не може да савлада слаба женска рука. Они јој узору мало њиве, посеју и среде као себи. Остало ради сама Миона. Сама окопава, плевви, жање. Никад се неће пожалити да јој је тешко. Хоће и у томе да јој помогну. Њој чисто буде криво. Обично им одговори:

— Хвала вам! Где је било теже, ту сте ми помогли. Ово већ могу полако и сама!...

* * *

Пролази година по година.

Миона се већ навикла на самотињу и терет. Чисто сад не би веровала да може бити и друкчије! Деца јој поодрасла. Огњан узео петнаесту годину. Иде у школу. Велики је ђак. Душанка навршила тринаесту. Она увелико одмењује мајку у кућевним пословима. Ако Миона зором подрани на њиву да ужање који сноп више, или оде на ливаду да попласти оно што је Јеленко јуче покосио — неће у подне, кад се врати кући, остати без ручка. Душанка се брине о том, као каква мредуша. Уме чак и погачу да умеси... Најмлађи, Сенадин, узео је девету годину. Још гради понекад пуцаљке од зове, али је кадар да причува јагањце и да истера овце на попас. Вајдица је и од њега.

Хвала богу, дечица су Миолина здрава и весела, разборита и вредна. Одевена су као из најбоље газдинске куће. Миони је пуно срце кад их погледа.

— Тићи моји лепо!... — шапутала би често, уздахнувши. — Боже јаки, молим ти се, подржи ме у здрављу и снази док ми не ојачају ова крила моја!...

Добар је Бог. Он је саслушао ову усрдну молитву самохране удовице.

Људи из села дивили су се дурашности Миониној. Свуд су је хвалили и њоме укоревали своје домаћице кад би се мало улениле. Само једно им беше зачудо: како је могла тако самохрана одвојити од куће Огњана и опремити га у школу! То су јој као и замерали.

И сам Јеленко прекорео је једанпут Миону због тога. Беше се свратио са својим стрицем, старим Јездимиром, па после разговора о свему и свачему, рећи ће снаси:

— Вала, свако ти се живи чуди како се дајаниш... Јеси вредна, јеси паметна. Само си нешто слудовала...

— А шта то, дешо? — упита Миона и погледа Јеленка мало зачуђено.

— Што оно дете не остави код куће, да ти барем штогод помогне? Толики имућнији и задружнији људи, па нису кадри одвојити своје деце... Ти си ионако сирота и мученица, па...

— Не дам ја, дешо, да ми деца буду последња у селу! — одговори Миона и заплами се мало у образу. — Покојни Сибин, бог да га прости, често је говорио како ће, ако дочека, школовати Огњана. Ја сам му испунила жељу... Кад сам се мучила толико година, неће ми зар

бити ништа ако се помучим још неко време...

— Оно јест, снахо — поче стари Јездимир. — Све је то лепо и корисно: али, опет, ти си, ето, сама у кући, па ти је заувар макар и мала помоћ и олакшица...

— Та Огњан ће ми сад о Петровудне изучити и остати код куће... Ако бог да здравља, даћу одмах на јесен и Сенадина. Нећу ја да ми деца буду слепа код очију!... — одговори Миона тако поуздано и одсечно да јој ни Јеленко ни Јездимир не умедоше речи рећи.

Прозборише још две-три о другим стварима, па се дигоше и одоше.

— Муж жена! — рече чича Јездимир полако, пошто одмакоше од куће Мионине.

* * *

Настао је часни пост. Зима већ превалила. Не дува више оштра устока ни хладни север. Сад се бели ветар игра голим гранама високих букава — пошав од Жупе, па све до Жељина, Нерађе и Копаоника. Снег свуд готово окопнео. Само онај на Сухоме рудишту не хаје за бели ветар: он ће се расплинати тек после — кад припеку јунске врућине.

На све стране размилели се вредни ратари. Ору њиве, попевајући и надајући се доброј години.

Тек у подне стиже Миона из чаршије. Ишла је тамо зором да обиђе Сенадина.

Она је одржала своју реч. Огњан је о Петровудне довршио четврти разред, а Сенадин је одмах по Преображењу пошао у први.

Таман Миона оздо уз воћњак, а Душанка испаде из куће. Стутољила нешто у лепу шарену торбичицу, па све некуд жури.

— Куд ћеш ти, Душанка?

— Ене-де! Зар и ти дође!... — одговори Душанка готово као и збуњена. — Баш добро, да не остане кућа сама... Ето, ја пошла тамо до брала...

— Е? А где је он?

— На њиви тамо иза лаза... Рече да му однесем ручак.

— А зар неће доћи кући да руча?

— Неће.

— А што?

— Отишао је с воловима и ралом....

— Е! — чисто ускликну Миона. — Па што ми одмах не кажеш, весела била? Дај мени ту торбицу! Ја ћу му однети...

— Нека, нано, ти си уморна... Однећу му ја... Па, онда...

— Шта, чедо?

— Рекао ми брале да ти не кажем, одмах. »Хоћу«, вели, »да обрадујем нану...«

— О, бог ми га обрадовао!... Нисам ја, дете, уморна! Та нисам ни осетила кад сам дошла... Ех, баш ти не ваља посао — што ми одмах не каза! Видиш ти њега!... Дај ми ту торбицу! Подне је ето превалило!... А је ли отишао одавно?...

— Па и није. Тек ако је сад стигао на њиву...

Миона брзо узе торбицу од Душанке, загледа шта је спремно, па оде журно.

Душанка оста пред кућом — гледећи зачуђено за својом мајком.

* * *

Њива иза лаза нема више од дана орања. Земља потакша; кад је добра година, роди две-три крстине јарице.

Огњан таман образдио прву бразду, па хоће да оврати... кад ето ти му мајке.

— Нуто мога маторца како ми ради!... — кликну Миона радосно, притрчавши, па узе грлити и љубити Огњана.

Огњан се мало изненади.

— Па срећан ти рад, домаћине мој! — настави Миона. — Гле, гле! Како је то красна браздица, па како је дубока!... О, мене луде! Говорим којешта, а ти си уморан, радничке мој!... Дела, ево... ево, сеја ти спремила и ручак...

Ту Миона брзо повати из торбице што је спремно. Простре торбицу, па разреци по њој: мало соли, лука, неколико печених кромпира, танку погачицу, заструг межганика, па и чутурицу, говорећи:

— Е, гле ти Душанке! Спремила ти и чутурицу вина. Маторка моја! Зна она шта ваља уморну човеку... Устави рало, сине! Доста си ми радио!

И сузе јој грунуше.

— Шта ти је, нано? — рече Огњан седнувши. — Ти плачеш?

— Ништа, сине, ништа! Ето смејем се!... Дела узми — гладан си, знам... Богами, и ја се забавих мало доле у чаршији... Да знаш како учитељ хвали Сенадина!...

— Седи и ти, нано, да ручамо заједно — рече Огњан ломећи и њој парче погачице.

— Нека, сине! Ручаћу ја код куће... Душанка ме чека — одговори Миона стојећи и као дворећи сина. — Ти мислиш и ја сам уморна. Нисам, Огњане! Могу ја ваздан стојати, синко!... Ама узми! Нека, стићи ћеш. Не мораш ти све данас узорати... Е, гле ти њега! Баш оре као

маторац! Кажe мени Душанка... А ја мислим — шали се, враг један!

И опет јој сузе ударише. Она их брише рукавом и смеје се.

Огњан се чисто збунио. Неки пламен ударио му у лице. Заусти да рекне нешто, па баш не уме.

Миона га опет нуди.

Поче да ћерета с њиме као дете... све стојећи. Рече како ће очувати пшеницу с те њиве — само за благе дане. Месиће од ње чесницу, колач за крсно име. Најлепше је брашно од старогa жита.

— Само ако добро роди — рече Огњан. — Знаш и сама, нано, да нам је ова њива понајтакша... Жито се готово свакад изглавнича...

— О, родиће, сине!... Мора родити! Та оваке земље нема ни у Морави! Овде никад није било ни главнице ни љуља... Видећеш ти како ће ту бити добра пшеница!...

Огњан поруча, па се диже те прихвати опет рало и ошину волове...

Миона стоји и гледи сина како као петлић опскакује, теглећи за ручицу и навијајући ралом час на једну час на другу страну. Рад је тежак, а детиња рука још нејачка.

Неколико пута Миона хтеде да притрчи и да му помогне... али нешто не смеде. Ни сама не зна зашто!

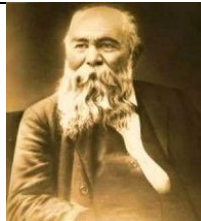
Прибра торбицу, па пође полако кући.

Освртала се небројено пута и гледала Огњана. Видела је — кад је узорао и трећу бразду!...

Обузе је нека чудна радост. И плаче јој се — и смеје јој се. Не зна ни сама зашто... Мало, па тек прозбори онако сама: »Та ред је једном да и мене бог обрадује!... И зар ја нисам срећна? Ко то каже!... Те како сам срећна! Море, имам ја сина! Имам домаћина, хеј... Неће мени више пословати туђе руке... Аја!... Нема нико оваквог детића. Ено га оре!... Не може боље ни Јеленко!... Момак је то!... Још годину-две, па ћу га и оженити — ако бог да! О, та и моја ће кућа пропевати!...«

Душанка не памти да је икад видела мајку веселију него тад — кад се вратила с њиве иза лаза...

Дошла је кући певајући неку веселу песмицу.

Пишите за Суштину поетике

ПЕСНИЦИ – НАШИ САВРЕМЕНИЦИ

ЦРНИ ОНИКС

Мрак правиш љубоморним,
а звезде показују срам,
са тим очима црним,
те мрке веђе, савршен рам...

У том сјају сакривене су тајне,
све слике твојих бивших љубави,
у њима су без грешке очуване,
провидне перле од соли...

Не умем још да препознам,
разлог те живости што краси твој поглед,
од чега је црни оникс саздан:
љубави, чежње, или је само светлуцави лед?

~ Јелена Томић ~

КАО

Као да неко подиже завесу
А ја стојим сама
На сцени без имена
Сцени без глумаца
Путу без знамења
Окрећем се
Тражим
Покрећем се
Силазим
У публику које нема
Седам на столицу
Што за мене није направљена
Гледам у сцену без имена
Сцену без глумаца
Пут без знамења
Тражим се

~ Марја Хамовић ~

НЕПОСТОЈАЊЕ ЈЕ ЉУБАВ

Седим на обали реке,
реке која заплускује
обале моје младости,
а ја упорно тражим
својим танким,
несигурним прстима
оне мале, обле каменчиће
у води скривене, мени драге.

На ливади сам.

Мирис цвећа и траве
уносим ваздухом који се шири
мојим целим крвотоком
својим бићем.

Осети и ти!

Врхови планине
коју покушавам кичицом да претопим
ову Божију и природну лепоту
на платно живота.

Недостаје ми једна боја,
тражим је –
јер слика ће остати недовршена,
а сликар тужан...

~ Мирјана Комарица ~

ДОВЛАЧЕ ДАНИ

Довуку дани срећу, тугу ил' кишу
Правдају себе – сунцем и тамом
И упру прстом у чело Твоје
Преброј – шта је у Теби самом...

Осликаш кораке којим си крочио
Ил' себе окривиш за жеље просуте
Твоји ти снови стварност донесу
Неке стазе – цвећем ил' трњем посуте..

Осудиш дане ил' своја хтења
Схватиш да ногом сам си крочио
Кад испред својих мисли станеш
Прогутах – просуто, што си натолио...

И чему жеље, снови и хтења
Чему данима сунце па тама
Чему удисаји, сузе, неповерења
Да би сабрали шта је у нама...

Како, киша да сузе обрише
Шта спира тугу очију наших
Мора ли удахнуто, увек да уздише
Како промашено – опет не промаших...

~ Милутин Коленчевић ~

ХЕРЦЕГОВИНА

Овдје...

Гдје, камење
мјесто цвијећа
ниче.

Овдје...
Гдје бијеле се
још
лањски сњегови.

Овдје...
Гдје мајке
рађају ратнике.

Овдје...
Гдје јутром
славуј кличе.

Ја,
сијем
поља од лирике.

И чекам...

Чекам...

~ Здравка Батинић Бабић ~

НОВИ ДАН

Како да поставим нови дан на ноге
Да хода, говори, дише?
Има пуно ствари које се могу порадити,
А ја, ја бих да љубим
Чини се, ван тога,
Све је излишно след понављаних покрета
Све мирно, празно
Чучи у мраку
Будућности.

~ Марина Миљевић ~

Пишите за Суштину поезике

poetryaz@hotmail.com

ГИМНАЗИЈСКА УТВАРА

Да ли ми верујеш, ако ти кажем,
Да место где си седела још стоји тамо,
И да ходник још говори имена, без грешке,
А камен помилујем, где су руке твоје биле,
Да жеља престане, да свет стане.

Ехо међу зидовима, од моје патње још трепери,
И речи моје понавља теби у лице, све што знам,
Срце моје, књига твојих сенки и корака,
Походи места где си седела, причала,
А луд могу да будем, једно ће остати истина.

Живео сам причу, ти је престала,
И назирем, цео живот сад да је причам,
Нећу моћи никада, од места оног где си седела,
Ни макац даље, ни речи више, да испричам,
Све лепо невино, у твојим очима, што је душа моја волела.

Ја минутом сваким ослушкујем твој глас,
Јер заједно са мојим лута ходницима, и све полагано,
Уз степенице, горе, па лево, низ ходник, не до краја,
Живи дух један и за њим још један, загрљени,
Са рукама својим око твога струка, постојим.

Ту ја, као да ме стварно има, учим све што си замолила,
Бежим са часова, а ниси од мене то тражила,
Крадем сате, као постојане, сањар и будала,
Пишем прву песму теби, међу зидинама,
смешан и заљубљен не слутим, да осећању нема краја.

Када мрак на сећање падне, и у том мраку, само онај ходник остане,
Негде под месечином, корак мој ће бити брз као некада, да стигнем,
Да не одеш, да видим да ли си још лепа и бескрајна, да провирим
Између врата крајности и осећаја, да се још једном насмејеш, како ти знаш,
Да будем још једном жив и срећан, као да постојим, као да ме стварно има.

Утвара у ходницима, ја претвараћу се да и тебе има, и да чекам звоно,
Да постојим, да не лутам сам, већ са тобом, са чежњом да чекам,
Све што долази, да сањам да не знам, да немири моји доносе тугу,
Сребрне ноћи, ватре на нашим длановима и све среће овога света,
Како нестају пред моји очима, са именом твојим, на уснама....

~ Света Предић

Пишите за Суштину поетике

poetryaz@hotmail.com

К Р А Т К А П Р И Ч А

РУСАЛКА

Јулски дан је већ јењавао и препуштао летњу жегу ноћи која је преузимала своју улогу заштитника и онога ко ће охладити ужарену земљу по којој сам газио док сам се враћао из риболова. Сунце је својим златним тоновима окупало обронке планине која се налазила испред мене. Мрак је увелико почео да је обавија доносећи неку злослутну тишину. Иако је целога дана шума била пуна разних звукова, како је мрак дубље улазио у шуму, све се стишало. Није било цвркута птица, све су отишле на починак. Само су се ноћне грабљивице припремале за лов. С тегобом у грудима ушао сам дубље у шуму, а месечина је устукнула пред огромним храстовим крошњама. Чуо сам завијање вукова у даљини и нека nelaгодна језа ми је продрмала тело. Изнад мене се вину сова и одлете негде високо изнад храстова.

Газио сам лагано и одмереним корацима, јер је земља још била мокра од кише која је падала претходних дана. Сунце се тек данас промолило изван облака и покушало да пренесе своју топлоту на земљу, али је омануло у том покушају, па се стидљиво повукло на починак уступајући место месецу и његовим светлим пратиљама. Желео сам да се брже крећем, али то је било немогуће јер су се испод мојих ногу смењивали камењар и земља. Мало на стенама сам проклизавао, ослањајући се на дрвени штап, мало ходао усправно, али сам успео да избијем на једну чистину коју је месец окупао својим бледуњавим светлом. Чуо сам жубор воде, и покушао да одредим из ког правца долази, па се упутио према њој.

Река је хучала и својим током правила заглушујућу буку одбијајући се од стене које су је окруживале са једне стране. Недалеко од мене је водопад и мало језеро које се стидљиво распрострело у овом кршу и стенама.

Њихов одраз у језеру је давао до знања да је вода дубока, а да су наспрам ње кршевити стеновити обронци, које је тешко препешачити, поготово ноћу. Морао сам да спустим врећу са уловом и да предахнем. Још је било топло, иако је први мрак захватио планину и њене становнике.

Недалеко од мене зачух женски глас како ме дозива по имену. Окренух се, али не видех никога. Можда ми се само причињава од умора, и сунчанице коју сам трпео целог дана. Умио сам се хладном водом из језера и поквасио врат и главу. Неки блажени мирис ми испуни ноздрве. Не мирише на пољско цвеће. Не мирише на шуму. Више као на воду помешану са неким миришљавим биљем.

Поново зачух глас и рефлексно баких поглед преко рамена. Сада је ипак било неког на оном месту одакле се и малочас чуо женски глас. Девојка је нага стајала недалеко од мене. Била је нага, а јарко црвени увојци косе су јој падали преко груди све до задњице. Корачала је лагано ка мени, грациозно као да лебди, као да игра уз неку само њој познату мелодију. Осмех јој није силазио с лица. Упијала ме је погледом, овако уморног и жедног. Пружила ми је руку, ухватио сам је и устао са земље. Обавила је руке око мог врата и голо тело прислонила уз моју прљаву одећу. Гледала ме је директно у очи док ми је скидала кошуљу преко главе. Пољубила ме, а ја сам се у налету страсти истоипо од једног њеног меког пољупца. Спустила ме на земљу и легла поред мене. Наставила је да ме љуби, а ја сам се препустио чаролији која је исијавала из ње.

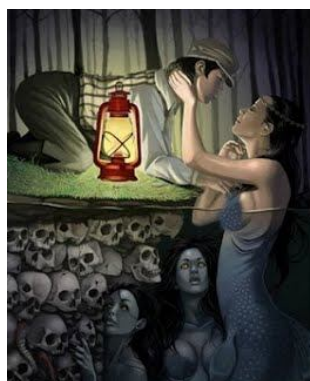
Обгрлио сам је рукама и забацио јој црвену косу иза леђа. Имала је меку, нежну кожу. Њене очи боје храстовог лишћа су ме упитно погледале. Препустио сам се њеним пољупцима

и чарима којима ме је завела. Лежао сам на леђима, а она ме је љубила, дуго и лагано, као да пером прелази преко мог тела. Гледао сам небо препуно звезда и помислио да бих могао да умрем овде у њеним рукама, са њеним чаролијама расутим по мом телу.

Осетио сам да се спушта поред мене и провлачи ми руке кроз косу. Гледао сам је задивљено, и губио се у тим њеним очима... У њеном дивно извајаном телу које је мајка природа подарила да усрећи неког... Мене... Русалка је само могла да буде са једним човеком за живота. Након тога би умирала. Нисам желео да је повредим, али једноставно сам био очаран њом. Поглед јој је говорио да се не плаши смрти и да жели да ми се преда.

Ноћ је дуго трајала, испуњена нама и нашом жељом да се изгубимо у вртлогу страсти. Звезде су лагано почеле да нестају са неба, а моја русалка је почела да бледи, све док се није претворила у сен и ишчезла.

Наставио сам да обилазим русалкино језеро, али је никада више нисам видео. Била је на небу међу звездама. Желела је да искуси крајњу границу пре смрти која је била ослобађајућа за њу. На месту где смо лежали загрљени расло је миришљаво пољско цвеће, које ме је подсећало на моју русалку...

Аутор: Милена Стојановић

О ПИСЦУ

Рођена је 21.03.1988. године у Параћину. Живи са оцем, бабом и дедом. Завршила је основну школу Момчило Поповић – Озрен, средњу економско-трговинску школу у Параћину и Факултет за менаџмент. Писањем се бави од малена. Пише песме и приче. Инспирацију налази у музици, сликама, природи. У слободно време, поред писања и читања књига, свира бас гитару. Последњих година се веома интересује за словенску митологију и религију и често о томе пише у причама. Завршила је књигу *Петрушки змај* о Војводи из Петруша, у Петрушкој области.

Пишите за Суштину поетике

poetryaz@hotmail.com

ПОЕЗИЈА ЗА ДЕЦУ

Пише: Јелена Глишић

ЦАРСКА КРУНА

Снивао је магарац
врло чудне снове,
на разговор лав га
телефоном зове.

Досадило лаву
царство је и слава,
за круну је, каже,
магарећа глава.

Лав ће мјесто њега
и товар да носи,
а магарац с круном
нека се поноси.

И баш када круну
лав му своју стави,
магарац се збуњено
пробуди у штали.

ЧУВЕНИ ДОКТОР

Доведе рода
другара врашца
на преглед баш код
доктора жапца.

Данас мој другар,
низашта крив,
докторе, једва
остаде жив.

Из локве воду
док он је пио
мета је лака
мачору био.

У два-три скока
мачак га шчепа,
те оста врабац
без пола репа.

Отад он стално
јеца и плаче,
учини нешто,
докторе жапче.

Е, то је, родо,
баш срећа права,
важно да врашцу
жива је глава.

А сад код меде,
молим те, иди,
шта ће са врапцем,
он нека види.

Присуство твоје
за ме је мучно,
бојим се нећу
поступит стручно.

Пишите за Суштину поетике

poetryaz@hotmail.com

<p>СВАЂА</p> <p>Усред игре поче свађа, вучко лију лоптом гађа, погоди је посред чела, на земљу је лија сјела.</p> <p>И лија се окуражи, за гађање штогод тражи, дохвати се пале крушке, спуца вука усред њушке.</p> <p>Плаче вук, и лија плаче, кога ли сад боли јаче... Ал' тако је лијо, вуче, без разлога кад се туче!</p>	<p>СВАЂА</p> <p>Усред игре поче свађа, вучко лију лоптом гађа, погоди је посред чела, на земљу је лија сјела.</p> <p>И лија се окуражи, за гађање штогод тражи, дохвати се пале крушке, спуца вука усред њушке.</p> <p>Плаче вук, и лија плаче, кога ли сад боли јаче... Ал' тако је лијо, вуче, без разлога кад се туче!</p>
<p>ЗВЈЕЗДАНА ТАЈНА</p> <p>Моли земља звјезду сјајну да јој ода своју тајну.</p> <p>Зашто мора сваке ноћи нека од вас мени доћи?</p> <p>То и није нека тајна, насмјеши се звјезда сјајна.</p> <p>Јер звјездама циљ је, зна се, на јастуку да се скрасе.</p>	<p>ВЕЛИКИ ОДМОР</p> <p>Замислите, дјецо, ово, школом трчи једно слово, за њим трче броја два, а за њима ви и ја.</p> <p>Ко ће кога сада стићи, ко ће први коме прићи, слово броју ил` број слову, да почнемо игру нову.</p>

Песникиња : Јелена Глишић

О ПЕСНИКИЊИ

Рођена је 1989. године у Дервенти. По занимању учитељица. Поезију је почела да пише још у основној школи, а последњих неколико година пише искључиво за децу. Прву збирку објавила је 2012. године под називом „Моја прва дјечија књига“.

ЗАБОРАВЉЕНИ СРПСКИ ПЕСНИЦИ

Јаков Шантић

Јаков Шантић, песник, најмлађи брат Алексе Шантића је рођен 1882. године. Немирног духа, плаховит, а уз то сањар, Јаков је провео необичан и помало пустолован живот. После неколико разреда гимназије, он се 1900. године отиснуо с једном путујућом дружином глумаца која је гостовала у Мостару, и у току годину дана, пропутовао готово целу Србију. Ова „авантура“ је нарушила његово иначе слабо и начето здравље. После тога долази Женева, где је пријатељевао с Јованом Дучићем, затим Лезен и живот у болницама и санаторијумима за грудоболне, па Бока, Далмација и крај у Малом Лошињу. Његова песничка оставштина није мала, с обзиром на трајање његовог живота и време које је утрошио на писање: преко стотину дужих и краћих песама (укључујући и збирку песама *Облаци*), које су, највећим делом, објављене још за његовог живота у *Босанској вили*, *Бранковом колу*, *Зори*, *Делу*, и у малој збирци *Пјесме*, штампаној 1904. у Мостару. Умро је 1905. године.

ПОЗДРАВ

Умрли су вали! У плаветној ноћи
Под звјезданим небом заспало је море,
Док ја на пучини, без иједне боре,
Са једрима мојим, с барком у самоћи,

У сребреном путу мјесеца по води,
У миру, без шума, без ћуха, без гласа,
Заспо сам и чекам поврх мртвих јаза
Лахор, да ми једро затегне и броди.

Но узаман! Мирно! Чујем у самоћи
Једино дисање тишине и ноћи! ...
Док све већи немир у мом срцу саде.

Ах, у златном огњу луне по пучини
Љубим те све више! И мени се чини,
Кад трепнуше једра, да твој осмјех паде.

ПЕСМА О ХВАРУ

Мирише ваздух пун страсти и бола;
Мирише море! Свуда месечина.
А завалила се сребрена пучина,
Кô млада жена успавана гола.

Шуморе вали! Какве су то речи?
О, ко ће знати! Но, ослушни: јасно
Не чини л' ти се, да ту пати страсно,
Скривено негдје, душа и бол нечи'?!
Ил' је то моја животна потреба,
Да у свему ћутим део душе моје
Па у шум морски, мирис мислим то је

Биће што страда, што чезне, што треба!
Чуј опет! Јеца око хриди голи'
А ваздух мирише у страсти и боли.

ПОШЉЕДЊА ЗИМА

Под ногама снијег пуцкара и шкрипи, –
Исто и у груд'ма... Свуд бескрајно бијело,
Мртво, без живота, без духа, без наде –
Свуд земља снијега – мртво, голо тијело...

Замрзнута мисô не диже се више,
Спава... С њом и туга и бол с њоме спава.
Да ли, ово, зима и на душу пада,
И је л' ово корак у сан, ноћ без јава?...

Leysin, Швајцарска, 1902.

ОЧИ ТВОЈЕ

Очи твоје
То је простор,
На коме је
Анђô тужни,
Из небеског
Прогнан раја,
Писô боле срца свог.
И сав они
Бол, без краја,
Пун божанства
И пун раја,
Паде у сјај ока твог.

ПОДНЕ

Ми доље бјесмо на пјешчани жали;
Ваздух олован, тежак, пун тоpline,
И смокве, мурве, наранче, маслине,
И поља житá, све кò да се пали.

У густом хладу кокосових грана,
На жутој трави изгорјелој јако,
Ми смо сједили, заклоњени тако
Од грдне жеге и од огња дана.

Досадно муве зујаху са стране,
Слух нам је тиме већ уморан био, –
И тежак сумор у души се крио
Од истовјетности дуге, непрестане.

Ал' ти, храбрија, читала си нешто –
Пјесника неког. Ја те лијено прати',
Ни једне мисли нисам могò дати
И једва да те разабих гдјешто.

Но, ја се пренух, чух стих овај један:
“Све мртво спава у подневном југу,
И дух, што пати, неће наћи другу
Утјеху, до тугу и умор биједан.”

“Бјежи с овог мјеста! Гле, овдје све мрије,
Све, па и љубав, – природа је пушта
Ту за бол и радост!” И са твојих уста
Стихови шумљаху даље и силније.

Са мора вјетрић лагано долијеће
И по маслинама треперећи паде;
Широко лишће смокве шумит' стаде,
Кò да и природа чу што пјесник рече.

И сáмо море уздахну и прену,
О жале пљусну, као да се буди,
И кò да буновно слуша, па се чуди
И нама и пјесми, и том смислу њену.

ЉУБАВИ

Благосиљам тебе сада
О, љубави вјечно млада!
Ти си милост богом дана
У данима људских рана, –
Благосиљам тебе сада!

Ти кò мудро, плаво море
На своме нас њихаш крилу,
Сваке ноћи, сваке зоре,
Пружајућ нам срећу милу:
Слатки занос, златне снове,
Васкрс нада, жеље нове.

И све друго, пуно сјаја
Што нам душу с небом спаја!
Благосиљам тебе сада
О љубави вјечно млада!
Ти си извор светог пића –
Моћна причест свијех бића,
Свијех срца и духова,
Васељене и вјекова, –
Твоме царству конца није
Мајко слатке појезије!

Пишите за Суштину поетике

poetetyaz@hotmail.com

Два песника нобеловца

ТУГА ЉУБАВИ

Та свађа врабаца тамо испод крова,
пун месечев лук, звездано небо ноћно
и гласно брујање веселих листова
прикрили су земље јецање немоћно.

Онда ти дође, сетних усана рујних,
и дођоше с тобом сузе целог света,
с њима сви јади лађа му олујних,
и сви јади већ прохујалих му лета.

Сад кроз рат врабаца тамо испод крова
и кроз беле звезде, млечно небо ноћно,
и појање гласно немирних листова,
пролама се земље јецање немоћно.

Вилијам Батлер Јејтс

Рођен је 13. јуна 1865. године. Добио је
Нобелову награду за књижевност 1923.
године. Умро је 28. јануара 1939. године.

ЖЕНСКО СРЦЕ

О, шта ће мени соба пуста
што молитве је пуна била;
он позва ме сред мрака густа;
и на груди сам му груди свила.

О, шта ће мени дом мој сретни,
ни брига мајке ми не треба;
од мојих власи кров ће цветни
од олујног нас скрити неба.

БЕЛЕ ПТИЦЕ

Волео бих да смо, драга, беле птице изнад мора!
И метеор, пре но згасне, јесте призор пун замора;

А кад ниско, у сутону, плане звезда плавог сјаја
У срцу се роди туга којој нема дна ни краја.

Ружа и крин замарају; ах, не мисли драга моја
На метеор што се гаси, ни на плаву звезду која

Тек изашла, доле, ниско, у вечерњој роси сја
Волео бих да смо сада беле птице ти и ја!

На острвље оно мислим, на обалу Данајана,
Да се тамо сакријемо и од Туге и од Дана;

Љиљан, ружа и бол да буду далеко од тебе, мене;
Волео бих да смо, драга, беле птице изнад пене!

Преузето са сајта [Поезија суштине](#)

Два песника нобеловца

Херман Хесе

Рођен је у граду Калву, Виртемберг, 1877. године. 1922. године је емигрирао у Швајцарску, 1923. је постао швајцарски држављанин. Добио је Нобелову награду за књижевност 1946. године. Хесе је умро у сну у Монтањоли 9. августа 1962. године у својој 85. години.

УСАМЉЕЊЕ

Волим да слушам ветар и кишу и да сам
Лутам унаоколо кроз шумске топле тмине.
Кад облаци небом налете, ја све њине
Наде бих хтео и све циљеве да знам.

Тешим се кад као путник у неки туђи стан
Кроз прозор гледам: тихо сав свет тај непознати
Посматрам како живи и срећан је и пати,
Па, нагледавши се, све то односим у свој дан.

Али ноћу, када звезде гледају у мој лог
И кад немилосрдно суде над мојом главом,
Зебем у дну свог бића и посматрам са стравом
Туђину силну и пустош сред самог срца мог.

ШАЛА

Моје песме
стидљиво куцају на твоја врата
да се пред тобом поклоне:
хоћеш ли ми отворити?

Моје песме имају
звук свиле попут шуштања
твоје хаљине у предворју.

Моје песме миришу
као љупки зумбул
у твојем врту.

Моје су песме у боју
крви одевене,
у боју хаљине твоје
шуштаве и сјајне.

Моје најлепше песме
блистају,
оне су као ти!

Пред вратима стоје
да ти се поклоне:
хоћеш ли ми отворити?

ПОНОВНИ СУСРЕТ

Да ли си могла да заборавиш
да је твоја рука некад у мојој лежала,
и да се неизмерна радост
из твоје руке у моју,
с мојих усана на твоје прелила,
и да је твоја коса плава
читаво једно кратко пролеће
огртач среће мојој љубави била,
и да је овај свет, некада мирисан и распеван,
сада сив и уморан,
без љубавних олуја
и наших малих лудости?

Зло које једно другом наносимо
време брише и срце заборавља;
али часови среће остају,
њихов је сјај у нама.

Преузето са сајта [Поезија суштине](#)

Два песника нобеловца

Пишите за Суштину поетике

Критички приказ збирке песама Анђелка Заблаћанског

Пише: Буро Маричић

НАБУЈАЛЕ ЕМОЦИЈЕ

Књига поезије за одрасле, *Пијано праскозорје*, онима који прате поезију на интернету, већ од раније добро познатог српског пјесника Анђелка Заблаћанског, подијељена је у три циклуса: *Човек жени*, *Иронија поезије* и *Над животом*. Они који знају пјесника из његовог периода, пред коју годину, биће угодно изненађени заокретом у његовом стваралаштву. Док су његове љубавне пјесме из ранијег периода личиле, скоро као јаје јајету, некој класичној преслици, аутор је смогао снаге да учини корак у другом смјеру, модернизовао је свој израз, отресао се застарјелости, старих узора, постао је много више свој. Такав преображај наговјештава већ прва пјесма у првом циклусу, *Тражење*.

Заблаћански је овдје, у овом поетском остварењу, покидао окове који су га раније спутавали. Он је запловио према модерној метафорици. Почео је дисати пуним плућима, постаје откаченији, уноси у своје стихове више неспутаности. Стваралчки је јачи, од заната је закорачио према умјетности, подигао је своје пјевање на виши ниво. Надрастао је занат којег је изврсно савладао већ у ранијем периоду. Оставио је иза себе вријеме аутоматизма, којег се многи никада не могу ријешити, почео је да мисли, да се стваралачки односи према стваралаштву. Направио је онај фамозни мали судбоносни корачић, који у умјетности живот значи, крочио је од заната у умјетност!

Треба погледати те сада смионе метафоре, богате мисаоношћу, зачињене љепотом: *у мислима векова прошлих, ...у тајним осмесима дворских дама... болу робња...у дну ми осама... у ћутању чистих осећања... у игри страсти заблуделог плама... чекала иза кајања...* Колико лијепих синтагми и, помало жестоке, суптилности у само дванаест стихова. Каква шокантна откаченост! За недаровите пјеснике – на граници лудила! Извлачење мисли и љепоте из дна заумља! И као круна свему понављање дијела стихова у сваком од њих на крају строфе „*у дну ми осама*“, с чиме пјесник појачава казивање.

Можда је друга пјесма у првом циклусу, *Двоје*, још богатија с украсима, метафориком, коју ће аналитичан дух читаоца лако открити у највећем броју ових пјесама. Без такве метафорике у данашње вријеме можда не би ни требало писати поезију. Међутим људски гениј је наклоњен иновацијама и увијек нас понеки пјесник изненађује јаком ријечи, мисли и емоцијом исказаном на посебан начин, својственом само онима који успију изградити своју оригиналност. Врлине везане само за изузетне!

Да се Анђелко успио ослободити стваралчких стега и дати маха свом изузетном таленту показују и сјајне синтагме у другим његовим пјесмама, метафорика која не долази из здравог разума већ из неког непознатог заумља, тајног и за самог аутора: пијаци снова; траље живота; росама јутро умивено (*Без освртања*). И многе друге пјесме су му богате метафориком, али у свакој од њих је присутан суптилан осјећај за мјеру, избјегнуто је било какво претјеривање и застрањивање, све се држи под контролом. Непотребно је спомињати,

уз насловну пјесму **Пијано пракозорје**, велики број пјесама у којима је смионост и откаченост метафоре основ љепоте Анђелкове поезије у овој књизи. Читалац, сладокусац, ће бити опчињен многима од њих, оне ће га натјерати да застане над сваким од тих поетских украса, да при читању направи мали предах и ода се уживању које му оне причињавају.

Када се погледа грађа пјесама и стиха, Заблаћански је у многим пјесмама неконвенционалан, што је похвално. Неке су му пјесме од само једне, неке од двије, друге од три или више строфа, али никада оне нису предугачке. Он нема потребу да му пјесма буде роман, да у њој исприча читаву причу. Анђелко се окреће детаљу, уочава њега и уграђује га на концизан начин у своје поетско остварење. Инсистира на детаљу, као есенцијалности. Детаљ пјесму од заната подиже на онај ниво којег пјесници који су остали само занатлије никада не успијевају досегнути. Строфе су понегдје уједначеног ритма и музикалности, стихови у појединим пјесмама су каткада и врло дугачки, од много слогова, али у неким и сасвим кратки, сведени на само ријеч двије, па и само једну једину ријеч, но увијек сасвим функционални. То је један од елемената који аутора уздиже изнад нивоа добрих пјесника, потврђује и учвршћује његову оригиналност.

Иако се дугачким стихом може много више и снажније пјесник исказати, када је он прави умјетник, као што то Анђелко јесте, онда дужина стиха не утиче на квалитет пјесме. Запажа се да је и у обликовању стихова и строфа Заблаћански окренут стваралчком приступу. Тако у пјесми **Чекана** у свим строфама измјењују се стихови од осам и дванаест слогова, док се у пјесми **Враћање** налазе стихови од осам, четири, али и од три па и два слога. При свему томе, у неправилној грађи не осјећа се нигдје било каква дисонатност, сваки стих уз сву своју неправилност функционише сасвим складно и природно. Бројне су и друге пјесме на чијем се примјеру може уочити велико оригинално умијеће Анђелково у њиховом обликовању. Те пјесме могу послужити другим млађим и неискуснијим пјесницима за учење како врстан пјесник треба пажљиво структурисати своју пјесму.

Неуобичајеност и оригиналност структуре пјесме, новитети које Анђелко Заблаћански уноси у српску поезију, огледају се у више пјесама. Истакнуто мјесто заузима пјесма **Пар**. Након два стиха слиједи трећи који функционише као засебна строфа од само једног стиха. Необичност тог стиха је у томе што он служи као некакав предах након изреченог афоризма у прва два стиха. Више пјесама дјелује иновативно са својом структуром, примјер је **Украден трен ноћи с њом**.

Треба се осврнути и на римовање. Највећи број пјесама Заблаћанског су римоване и та рима је беспријекорна. Избјегава се глаголска, она инфинитивна. Та, најслабија рима врло је ријетка, углавном се ради о именичкој и придјевској рими или је глагол у неком времену који избјегава инфинитив. Ријетко када се трчи за римом. Но, присутне су и неримоване пјесме. Оне показују да је пјесник досегао максимум умјетничке зрелости и висок степен изражајности. Занимљиво је да код Заблаћанског налазимо и звучну риму, која је више својствена музички обдареним пјесницима, присутним на естради. У пјесми **Пролог**, у првој врло занимљивој китици од шест стихова, у другом и трећем стиху изведено је глаголско и именичко римовање, **цвѐта – лета**, да би се потом други стих римовао још једном звучном римом са шестим, **цвѐта – цѐрека**. Римовање је у овој строфи изведено и у четвртој с петим стихом, **блѐди – сѐди**. Ту треба споменути и откаченост смионом употребом ријечи цѐрека, као и успјело дочаравање интимности пјесника и мјесеца у задња три стиха ове прве строфе: / **И онда месец блѐди / ко да самном сѐди / шѐретски се у брк ми цѐрека /**.

Добар дио пјесама је прије свега наглашено емотивно обојен, посебно у првом циклусу, у

којем је љубавна поезија, данас ријетко присутна у српској штампаној књижевности. На интернету је сасвим друга музика. Ту је, у мноштву пјесника и поентеса, Заблаћански једна од првих виолина, један од најприсутнијих и најистакнутијих.

Други, најмање обиман циклус, **Иронија поезије**, је тематски везан за протестну и ангажовану поезију, данас ријетку у српском пјесничком стваралаштву. Ту се истиче пјесма **Ново(о)тарци**, саркастична већ у наслову, досљедна мисао о пјесницима оптерећеним претјераном жељом за новитетима, иза чијих стихова најчешће стоји само једна велика, велика празнина. С правом се Заблаћански окомио на надрипјеснике у пјесми **Иронија поезије**. Ипак, најсимпатичнија је и најбоља пјесма **Дечји песник** у којој је извргао рутлу пјеснике који покушавају дјеци подвалити своје безвриједне пјесме, што је данас врло чест случај. Чак и талентовани пјесници за одрасле, осјећајући да их нико не чита, или врло ријетко ко, покушавају се доказати у поезији за дјецу, при чему је промашај неминован. Онај ко не може у датом тренутку бити дијете, узалуд мучи пјесму за дјецу, ко при писању пјесме не проговара из дјечије душе - показује само незрелу дјечју памет.

Друштвене аномалије су присутне на сваком кораку. Анђелко запажа и оне који се никада нису понашали као Срби, али сада, када им то одговара, одједном покушавају да покажу и докажу своје велико српство, **Одоцнели Срби**. И прославу Дана жена, пјесник је ставио под лупу, жигосе понашање мушкараца, при чему жена и на тај дан, иако јој је посвећен, практично остаје прикраћена и запостаљена.

Трећи циклус, **Над животом**, обрађује, као што то његов наслов сугерише, животне теме. Медитације над животом. Поред тога што веома успјешно кроз пјесме тог циклуса Анђелко наставља провлачити сјајну метафорику, он у тим пјесмама износи и своја размишљања, индигнацију над моралом околине, своју битку са животом. Животну филозофију. Већ у првој пјесми, **Бекство**, он је без колебања и недвосмислено наговјестио своје ломове око односа са својом средином, свијетом, људима, односом самог према себи, према празнини коју осјећа у себи. Сувише оптерећен са свиме с чим га живот притишће, он размишља шта да се ради, како побјећи од свега, од свих проблема, мисли да треба „**побећи животу**“. У једном моменту резигнације као да не схвата да је једини прави спас у стварању, а не у бјекству. Ипак, чини се да је подсвјесно, рефлексно, нашао рјешење, прибјегава писању. Спас је у поезији!

Та тема обрачуна самог са собом присутна је на одређен начин и у пјесми **Ломови** и не само у њој. Она га напросто прогони, он се осјећа као прогоњена звијер, не од неког другог, него од себе самог, **Сломљене мисли**. Спас је у љубави, **Дах живота**, то је оно за чим он вапи, чему се окреће у многим пјесмама. И не само у овој, и када пјева о смрти, Анђелко пјева о љубави и животу. Ни у овом циклусу он не може избјећи да не додирне својом пјесмом љубав. Она њему није само ужитак, она је њему живот! Зато, и када пјева о јесени, јесењим маглама, он пјева о љубави. Понекада је пун очаја и таме, а опет кроз ту мрклину пробије се макар и најтања зрака свјетла и оптимизма. Најчешће је то помисао на љубљену жену, њено дозивање, жељени поглед, додир, пружену руку, сјећање, које, и када га нема, оно је ту као жеља, као могућност и нада.

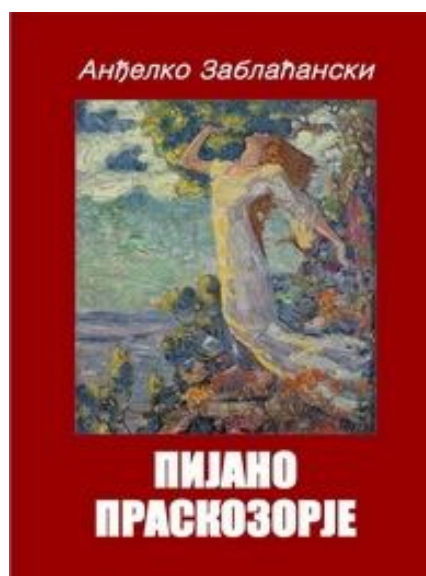
Пјесма **Над животом** је изузетно добра, антологијски вриједна, с њом би се могао поносити сваки од најбољих српских пјесника. У њој је пјесник дубоко загледан у властити живот, у само дванаест стихова рекао заиста много, много више него што многи кажу у веома дугачким пјесмама. Чак и у књигама! Дакако има још таквих пјесама у овој књизи. Паметан антологичар треба преорати ову књигу и сасвим сигурно наћи ће довољно бисерја у њој, много више него код многих пјесника у свим њиховим пјесмотворима.

У појединим Анђелковим пјесмама снажно је изражена драматика пјесника који жуди за

срећом а стално је на рубу несреће. Та драматичност је посебно дошла до изражаја у пјесми **Одавде до краја**. Читалац ће његову тлапњу и немир запазити у више пјесама. У неким од њих је много више таме него свјетла.

Да закључимо! Гдје треба тражити пјесника, умјетника, Анђелка Заблаћанског, као оног који даје нешто ново, нешто његово, оригинално, као допринос савременој српској поезији за одрасле? Наћи ћемо га прије свега у смионости заумне метафоре, која извире из неког тајног извора који је недокучив и необјашњив. У том божанственом украсу поезије пред којим дах застаје као пред очаравајућом љепотом младе жене коју видимо први пута. Изненади нас сусрет с њом, та љепота метафоре даје укус и свјезину његовој поезији. Уз суптилну осјећајност и одличне риме у пјесмама гдје су оне присутне и поред додира с класичним формирањем строфа ту је њихова неконвенционалност, није му уопште важно колико ће која строфа садржавати стихова. Неважно је и колико који стих има слогова, важна је једино снага дочаравања оног што се жели рећи. На том плану пјесник је избјегао шаблоне које су користиле раније генерације српских поетских стваралаца. Изградио је властиту оригиналну препознатљиву особеност.

Пише : Ђуро Маричић

Пишите за Суштину поезике

poetryaz@hotmail.com

Е Н Е И Н И Д А М А Р И

Цртице и приче из живота

Пише: Енеа Хотих

Цртице из живота

- Искриш ми у оку!
- Сви ми у себи комадић Неба кријемо. Бољи ми - бољи и свијет око нас. Једноставно.
- Просијаће Те ноћ кроз сито душе.
- Волим Те без интереса. У интересу Нас.
- Мој дан проткан је Твојом душом од невидљиве и танане пређе што ме чврсто држи на овом свијету.
- Посијати душу, па да никне тешка од сочних плодова што могу да трају читав вијек, е, то ја срећом зovem!
- Живот увијек нађе начина да тече. Не треба укорити оног ко му се врати са рубца сопствене провалије. То је побједа већа и од самог Неба.
- Тражи, нађи и чувај у грудима сунце које те грије и кад сунца нема!
- Глухо је доба ноћи. Таман да јасно чујем душе око себе што Васељеном одјекују.
- Тиња у мраку луча наде.
- Препознати се душама у ова чохана времена, е, то ја свилом зovem! Протканом топлим длановима што спас нуде.

ИЗ КУЋНЕ РАДИНОСТИ

(Не)обично јутро

Волим јутра што миришу на срећу. Тада ми је сваки зрак сунца драг пријатељ. Занесем се ја овако често даном, али ме реалност зовне себи. Треба да се обави и све нужно да би се могло живјети. Их, да ми је да сам писац с краја осамнаестог вијека, па да ме неки богати племић удоми у своме дворцу, а ја да пишем, увесељавам друштво за столом, па да уздишем на прозору и бришем сузе свиленом извезеном марамicom. Међутим, умјесто тога, јутрос сам се сјурила у продавницу. Мала пиљарница мог омиљеног комшије налази се преко пута пекаре коју треба избјегавати ако желите да имате добру линију. Неодољив мирис тек печених кифли шири се цијелом улицом, то је разлог више да се протегну ноге, напуни срце и прочаврља са драгим људима.

Улазим у пиљарницу, дочека ме комшијина жена. Разговор, упитамо се за здравље, све је уобичајено. Међутим, испред мене је једна старија госпођа која купује. Посматрамо се. Ствари које је купила не може да однесе сама кући, па би то требао да учини комшија којег нема у продавници. Жена рече:

"Нема комшије, је л'? Па, драга комшинице, мијењајте га за бољег кад је Вас оставио да радите!"

На ово друга страна одговори како је сад касно за промјене, шта је ту је! А бакица ће:

"Их, ма, душо драга, није касно док год човјек дише!"

Наста смијех, одмах ми се допало размишљање ове жене. Уљепшала ми је дан и подсјетила ме да заиста нема кашњења нити рањења. Све се дешава онда кад му је вријеме. Само смо ми сами ушанчени у своје животе, што није лоше ако можемо препознати да смо срећни! Живот је ипак најбоље што нам се догодило, то увијек говорим! Дишите, миришите.....их!

СЈЕНА

Нерадо о смрти пишем.
Једноставно, научила сам
да Те дишем,
животом миришем.

Но, постанем ли прах,
свилен и бијели,
облетићу вјетром свијет цијели
и поново бити Твоја
она која Те жели:
и земљом, и водом и крадом
од свијета
попут дјетета.

Родићу се, кажем
као трава,
као латица плава,
као сунцокрета глава.
И када кише росе,
додириваћу Ти ноге босе,
док корачаш.
Мени.
Сјени.

Хеј, горе гледај!
Ништа друго не могу ни бити
до дуге шарене нити
и небом се крити,
и снити Те,
чекати послуже кише сваке.
Узми зато прстохват сунца,
нека Ти се у цепу нађе,
кад тмурни облак Те снађе,
заустави капи!
Топлине се напиј!
И крени.
Мени.
Сјени.

КАПЉА СРЕЋЕ

Живим Твојим погледом,
сликам себе модрином
Твојих зјена и не бојим се
прошлости сјена.

Покривам се Твојим рукама,
немирним ластама и ама
баш ништа не могу ми
празне ријечи.
Твоје око ме лијечи.

Мој си комадић луне и
груди су ми пуне
оне ватре што ме грије и
све од прије се крије
иза давног сна, заборављеног.
Млијечни друм моје пути Те пије.
Наискап.

Дерек Џонс - "Црни врнунац"

Пише : Енеа Хотић

ПЕСНИЦИ ЈУНИОРИ

Милица Амић

Рођена је 1994. године. Студира компаративну књижевности на Филозофском факултету у Новом Саду. Писањем се бави дуго. Досад је објавила неколико прича. Такође, припрема и свој први роман. Уметност и филозофја су јој велика страст.

ОБРНУТА ОГЛЕДАЛА

Осликавамо лица
сопственим рефлексијама.
Но, тамо где нас огледало
прикаже у боји меса
ми видимо плаво-сребрни колорит
који је, сам по себи,
одраз амбиса неба
и светлуцања звезда
у нашим зеницама.

Као сликар, надахнут савршенством,
који уочи неправилност
и усади јој симбол
тако ми видимо ругобу
у туђем оку
кроз наше филтере лепоте
који су заправо
само обрнута огледала.
Лево није десно
нити је десно лево,
лево је лево
и десно је десно.

Искрени одраз
нас самих
у туђој енергији
дубљи је
него обрнута провалија
разливане светлости
тужног месеца
по тмини која носи дах кише.

ЗОРА

Празноверје капну по трепавицама
Оних капака између обних груди
Што штрчаше као што штрчи грана
Голе липе првих дана јануара.
Суза сачињена од кристала
Оних кристала што сијаше
Као што сија Венера на источном небу
У безнадној сенци буђења Сунца.

Ох, та жива смрт, та смрт живота
Све у сврху спознаје амбиса
Што крчи обојене стазе ка
Уроборосовом гнезду.
Празноверје удари по Сунцу
Истина помази Месечину.
А очна јабучица настави да пулсира
Ту, негде, између голих груди
Што дадоше смер животу
Али и правац смрти.

- Она - беше смер.
Правац беше колорит вечности.
Који пожели да дочара
Претапањем месечевих струна
У сунчево клупко.
Празноверје чије су име носиле сузе
Засветлуца преко поноћи идеје
Која се расплину у магли брзодолазеће зоре
Кад се капци између груди склопише.

ЕРОТИКА НАДАХНУЋА

Док се расипах по диму
у мастиљавим ноћима
тананих трептаја мрака.
спазила сам нимфу
савршено транспарентну
саткану од свилених трака.

Светлуцава од капљица
и свежа као
први пољубац
прве песничке чежње
њена енергија
постала је агилнија
исплела је клупко музе
од нити дугине светлости
преламајући се у спектар
акварелно прозирних линија.

РЕКВИЈЕМ

Причаће и о моме лешу као да још ходим
Еросовим путевима при тлу, стопама
Још не додирујући топлу земљу.
А када ме поспу костима прве мајке
Катарзично, још свежа, зеница бићу пуних
Оне среће што само хладно тело
Волети може. Бесконачност
Иако жива, мртвом само узвраћа нежност.
Ђарлија топао ветар летње вечери.

Но свако слово мога имена носи
Име облака, моја реч цепа земљу
Као нема Луна што свира дану
Обешчашћена, у односу на
Лабијалне мирисе тропске
Апсурдне свести срца нашега

Милица Амиџић

Пишите за Суштину поезике

poetryaz@hotmail.com

Есеј о филму

Пише: Енеа Хотић

Есеј о филму **ДРУШТВО МРТВИХ ПЈЕСНИКА**

Све почиње кад стидљиви Тод Андерсон постаје ђак колеџа у срцу Нове Енглеске који школују будућу елиту Америке. Сви професори ове престижне школе су недодирљиве особе, лажни ауторитети који се строго придржавају правила. Сви осим једног - професора књижевности Џона, неконвенционалног човјека пуног ентузијазма, оригиналних идеја и инспирацијских стихова, јединог професора на колеџу који вјерује да ријечи и идеје могу промијенити свијет. Љубав професора Китинга према литератури, посебно према поезији, покреће ученике на путовање које води до самоостварења. Инспирисани његовим предавањима, група младића предвођена Тодом оснива **ДРУШТВО МРТВИХ ПЈЕСНИКА**, клуб настао по угледу на истоимени коме је Китинг припадао као ученик.

Друштво мртвих пјесника састаје се ноћу, у оближњој пећини, гдје дјечаци читају поезију и своје прве стихове. Охрабрења професора Китинга снажно утичу на Тода, толико да полако побјеђује своју стидљивост и страх од јавних наступа. Тодов цимер Нил, под утицајем професора, открива страст према позоришту и укључује се у рад на припреми Шекспировог комада. Међутим, када Нилов отац открије да се његов син интересује за позориште, забрањује му да глуми у представи. Ствари полако измичу контроли, а судбине ових младића и њиховог професора заувјек се мијењају...

Робин Вилијамс је брилијантан у улози професора књижевности који својим ентузијазмом, инспиративним наступом (цитира стихове, опонаша Марлона Бранда и Џон Вејна) и неконвенционалним методама подстиче своје ученике да буду слободни и креативни. "*Carpe, carpe diem, seize the day boys, make your lives extraordinary*" (*Carpe diem, ухватите дан, момци, учините ваше животе изузетним*) – је његова прва и најважнија лекција коју су многи од нас заборавили. "*We don't read and write poetry because it's cute. We read and write poetry because we are members of the human race. And the human race is filled with passion.*" (*Не треба да читамо и пишемо поезију зато што је сладуњава. Читајмо и пишемо поезију јер припадамо људској раси. А она је пуна страсти.*)

Но, ово није филм о поезији, него о интелектуалној слободи и креативности. Кључни дио филма је сукоб између младог Нила, који открива страст према глуми и његовог строгог оца који инсистира да му син постане доктор и забрањује му наступање у драмској представи.

Иако ће они зрелији и циничнији у њему наћи пуно мана и недостатака, мислим да је овај филм одличан за све младе умове који тек требају открити своје жеље и интересовања, без утицаја одраслих. Након гледања филма и размишљања наметнула су ми се следећа

питања: колико је потребно и шта потребно да се покренемо из властите летаргије која нас све обузима; да ли је потребно да се подстицај за промјену појави у спољашњем свијету; да ли имамо довољно храбрости да слиједимо своје жеље и стремљења, поготово кад оне не угрожавају друге суштински, али доводе до помијерања граница увријеженог система вриједности. Лик професора књижевности је веома инспиративан и код младих ученика је довео до тога да се загледају у сопствене личности управо онда кад су почели истински да слушају професора и да га слиједе. Зачуђеност ученика је веома уочљива, чак и драга у неку руку, јер им се свијет омиљеног професора чини помало далек од њиховог уштогљеног свијета који им намеће средина у којој одрастају, првенствено кућно васпитање.

Долазак младог професора на престижни колеџ само је наизглед тема филма. Истина да је добро да се у филму маркира оваква једна особа или лик који ће послужити расвјетљавању основне идеје филма, а то је да укаже на малограђански однос према образовању (искључиво по директиви породице, а не по жељи протагонисте, младог Нила). Младачачки дух бива пробуђен спектакуларним, а уједно и врло једноставним наступима професора књижевности. Окупљени у кружоку *Друштво мртвих пјесника* младићи су сједињени љубављу према поезији, а тамна сигурност пећине њихово је сигурно уточиште од спољашњег свијета и наредби којима се морају покоравати. Они почињу да размишљају својим главама, моћ поезије сад постаје божанска јер мијења свијест, а све кроз ставове и понашање младог професора. Како то обично бива, прави квалитет није препознат.

Чини ми се да је то судбина свих великих људи. Њих не требамо тражити у великим писцима који су обиљежили свијет, не, него у људима које свакодневно срећемо. Професор књижевности је имао задатак, а то је да покрене те младе људе да преознају шта хоће, а шта неће у свом животу. Истина је да младић који открива у себи љубав према позоришту наилази на ледени поглед свој оца. Међутим, питам се није ли дивно кад успијемо да откријемо у себи сва она наша стремљења која су из објективних или субјективних разлога остала закопана дубоко у нама? Мислим да је то велики успјех – бар за кратко знати шта желимо и гдје припадамо. Кад једном спознамо моћ свог властитог избора онда нам нема краја. Мисли су бесконачне и оне нас воде гдје желимо. Оне могу да нам промијене живот и можемо да кренемо у нешто ново, па макар и не остварили до краја своје намјере. Сама спознаја да смо ипак нешто покушали да урадимо за себе, већ је довољна да се сматрамо вриједнима живота који је пред нама.

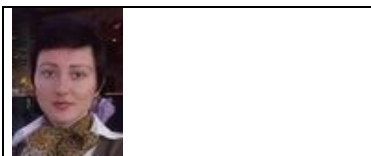
Често размишљам о томе да једно остварење, може бити и филмско, свој стварни живот има изван маргина самог сценарија филма. Зашто? Зато јер сваки појединац различито доживљава ликове који у у филму ступају међусобне односе.

Чувена латинска сентенција *Carpe diem* или *ухвати дан* оживјела је и у мени, као и многим прије мене, и навела ме на размишљање колико смо често спремни да кажемо да ћемо за нас битне ствари одложити за касније, заборављајући да се праве ствари дешавају онда кад смо спремни да слиједимо себе и ухватимо дан. Филм је показао како цијела млада генерација доживљава толико жељени преображај. Наиме, првобитни момци са престижног колеџа, помало уштогљеног и очекиваног понашања, полако постају радознали и виспирени момци, и то какви момци!

Пише : Енеа Хотић

АНДРИЋ И МОСТОВИ

О приповеци *Мост на Жепи*

Пише: Јелена Глишић

Иво Андрић је један од најзначајнијих српских писаца. Рођен је у Доцу код Травника 1892. године, а дјетињство је провео у Сарајеву и Вишеграду. Вишеград ће заузимати посебно мјесто на мапи његових сјећања јер је у њему почео да упознаје свијет и да показује прва интересовања за многе феномене живота. У Вишеграду је започела стаза којом ће први пут слободно проhodати и одакле ће у свијет понијети многе приче, легенде, историјске и животне истине, а које ће, много касније, умјетнички осмислити у својим прозама међу којима је и „Мост на Жепи“. Приповијетка је написана у трећем лицу и једна је од најбољих Андрићевих прича према неподјелијеној оцјени критике.

Први пут је објављена 1925. године. Приповијетка „Мост на Жепи“ у свом недословном, симболичком нивоу, говори о људској немоћи да се досегне коначни смисао. У причи се наизмјенично прати судбина два лика, великог везира Јусуфа, поријеклом из села Жепе, и неимара, безименог, тајновитог Италијана који диже мостове и кога везир, изашавши као побједник из цариградских дворских сплетки, најми да у родном селу Жепи као задужбину изгради мост. „Мост на Жепи“ на веома оригиналан начин третира опсесивне теме Андрићеве прозе – људе и мостове, комуникацију и неразумијевање. Попут Мехмед паше Соколовића у роману *НА ДРИНИ ЋУПРИЈА*, и велики везир Јусуф схвата, последице пада у немилост, да постоји нешто много веће што надилази просту чињеницу власти па и живота, нешто што људе чини бесмртним. Одлучивши да направи мост на ријечи Жепи и да премости провалију, која је његово родно село раздвајала од остатка свијета, он покушава да премости све оне провалије које се јављају у људима и које народ Босне, као по некој злоћудној коби, носи у себи. Приповијетка која, поред приче о мосту на Жепи, бреговима Источне Босне и великом везиру Јусуфу, прича вјечну причу о људима и обалама, странствовањима у сопственом идентитету и историјској свијести.

Идеја о градњи моста

Патња и ход по рубу доводе човјека у жижу властитог бића када почиње да се пита, да у себи распитује оно есенцијално. То се десило великом везиру Јусуфу четврте године његовог везировања. Као жртва једне велике и опасне цариградске интриге, пао је у немилост. Његова борба трајала је цијелу зиму и прољеће. Из те борбе везир Јусуф је изашао као побједник, и живот је наставио својим сјајним, мирним и једноличним током. Али у везиру више ништа није било тако сјајно, мирно и једнолично. Они тешки зимски дани, када је био на граници између живота и смрти, између славе и пропасти, оставили су дубоко у везировој души нешто стишано и замишљено. Такво једно болно и тешко искуство је изгледа било потребно како би се велики везир Јусуф сјетио свог поријекла. Сјетио се родног села Жепе и истоимене ријеке која протиче кроз њега, сјетио се оца и мајке и тога како су га из тог села одвели када му је било тек девет година. На неки начин му је било пријатно да се, у свој тој муци, сјећа свог скромног поријекла, своје далеке земље и родног села Жепе. У том малом и раштрканом селу Жепи у свакој кући постојала је прича о његовом успјеху и његовој слави у

Цариграду, али нико од тих „малих људи“ није познавао и није ни слутио пут до те славе ни цијену по којој се стицао успјех. Јусуф је пожелио да учини нешто за своје село. Још тог истог љета разговарао је са многим људима из Босне и распитивао се о селу Жепа. Желио је да сазна шта је селу најпотребније и без чега његови становници тешко живе. Хтио је да им бар мало олакша њихов тегобни живот. Јавили су му да је село последије посљедњих буна и ратова веома осиромашило, те да му је много тога недостајало. Цамија им је оронула и погорјела, чесма пресахла, а најгоре од свега је било то што нису имали моста на Жепа. Какав год мост би сељаци направили, он не би дуго потрајао јер, или набуја Жепа, или Дрина, и однесу мост. Најгоре је било зими јер се није могла газити ледена вода, а ако би било моста, он је био дрвени и облеђен, тако да је било немогуће прелазити преко њега. Иако су све ово били факти материјалне стварности, истовремено су представљали јаке духовне разлоге. Храм је био у лошем стању, чесма је пресахла, тј. доток спиритуалног је стао, и ријека Жепа која се не да укротити мостом, односно, не да свом тлу и народу да успостави сталну проточност, спону између двије обале, два свијета, материје и духа.

У то вријеме у Цариграду је живио један Италијан, неимар, који је саградио неколико мостова у околини Цариграда и по њима се прочуо. Везир је одлучио да њега пошаље у Босну да сагради мост на Жепа, и да на тај начин омогући људима лакшу комуникацију са осталим свијетом. Неимар и везирови људи стигли су још прије снијега у Вишеград. Зачуђени варошани неколико дана су гледали неимара како обилази велики камени мост на Дрини, међу прстима мрви и на језику куша малтер, и корацима премјерава окна. Затим је отишао са својим људима у Босну, гдје је био велики мајдан седре из којег је вађен камен за вишеградски мост. Копали су док нису наишли на велику камену жилу у којој је камен био једрији и бјељи него онај од којег је саграђен вишеградски мост. Одатле су камен спуштали Дрином до Жепе. Када су радови почели, свијет се није могао начудити необичном послу. Посебно су знатижељни и неповјерљиви према свему томе били становници Жепе, јер им оно што се радило није нимало личило на мост. Радници су прво покушали да сврате корито ријеке, али је Жепа набујала и порушила све што су направили. Међу радницима и народом је прошао шапат како Жепа не да да се над њом сагради мост. Али неимар се није на то обзирао. Након три дана поново су позабијали ново коље, још дубље, и поравнали преостале греде. Овај пут су успјели. Већ су били са обје стране просјекли камениту и стрму обалу, кад им је понестало новца. Радови су били обустављени. Људи који су долазили из Цариграда говорили су да се везир промијенио, и да заборавља започете послове и у самом Цариграду. Али након неколико дана новац је стигао и радови су настављени. Половином љета радови су били завршени. Радници су весело обарали скеле, и из тог сплета греда и дасака појавио се мост, витак и бијел, сведен на један лук од стијене до стијене. Дуго се људи нису могли навикнути на овако раскошну грађевину у овако забаченом мјесту.

Неимар – умјетник, градитељ или неко ко је остварио још виши циљ?

Још док су први путници прелазили преко моста, неимар је исплатио раднике и кренуо назад у Цариград. Тек тада се почело причати о њему. Људима је било жао што га нису боље упознали док је још био ту, јер ипак је он осмислио и саградио мост који им је био толико потребан. Селим, циганин, му је све то вријеме на свом коњу доносио ствари из Вишеграда, и једини је улазио у његову колибу. Он је ишао по селу и радозналим људима причао о неимару. Чудан је и тајновит лик био градитељ, коме се ни име не спомиње. Био је ћутљив, потпуно предан својим плановима и пројектима. Саградио је себи брванару на бријегу, гдје су се сучељавале двије ријеке, Дрина и Жепа. Није хтио становати ни у једној од хришћанских кућа. Куповао је сам себи, а од сељака је куповао јаја, кајмак, лук и суво воће. Месо није јео. Опредијелио се да обитава у дрвету – материјалу који симболизује Божији храм. Изнад свега, унесен је у природу камена, и успијева да пронађе још „једрији и бјељи“ него онај употријебљен за вишеградски мост, који је претходно детаљно проучио. Нимало му не смета, односно, нимало га не дестимулише навала вјетра и рушење коља и оних првих

радова. Наставља даље без обзира на све приче, дубећи корито још дубље.

Преко зиме је клесао сам, смрзавајући се. Код неимара се види једна потпуно храбра и истрајна посвећеност каква се среће само у ономе што се препознаје као човјеков задатак или мисија. Иако је прије овога градио мостове око Цариграда и био чувен по њима, овај мост као да је био пресудан за њега. Ако се присјетимо да је мост, симболички, спона између два свијета, неимар је, саградивши овај мост, већ прешао на другу страну, а за кратко вријеме је то услиједило и у физичком смислу. А о њему највише зна и прича Циганин – припадник једног од народа који повезују свјетове. По завршетку моста и исплати радника, неимар се одлазећи није ниједном осврнуо да погледа мост који је саградио, и у који је уложио много времена и труда. Он се није освртао на мост јер је он, у ствари, био његово дјело, он га је испланирао и он је грађен по његовим упутствима. Неимар је знао како тај мост изгледа и оставио га је да ту заувјек стоји, служећи као спона између два различита свијета. Он је у себи знао да је изградио свој највиши басамак с којег се може само у Небо. Анонимни неимар, градитељ моста на Жепи, спасава се од заборавља тиме што своју стваралачку визију преноси у камену љепоту лука разапетог над обалама под којима као пролазност протичу хучне воде Жепе. На свом путу до Цариграда разболио се од куге од које је и умро у болници италијанских фрањеваца на рукама једног фратра. Иза себе није оставио ништа, ни дуга ни готовине, ни тестаментa, ни било каквих насљедника.

Везиров крај

Када је сазнао за неимарову смрт, дуго је размишљао шта да ради са новцем који му није био исплаћен. Најзад је одлучио да од три преостала дијела, јер је неимар примио само четвртину плате, један исплати болници, а друга два дијела је дао у задужбину за сиротињски хљеб и чорбу. Баш у тренутку када је наређивао шта ће урадити с неимаровим новцем, донијели су му молбу једног младог и ученог цариградског муалима који је писао стихове. Он је био поријеклом из Босне и везир га је с времена на вријеме даривао и помагао. Младић је чуо за мост који је везир саградио у Босни и молио је везира да прими хронограм који је он с великим трудом саставио. Хтио је да се тај хронограм стави на новосаграђени мост на Жепи, како би се знало ко га је и када саградио. Хронограм је био написан на тврђој хартији са црвеним и златним иницијалом, и гласио је:

*Када Добра Управа и Племенита Вјештина
Пружише руку једна другој,
Настаде овај красни мост,
Радост поданика и дика Јусуфова
На оба свијета.*

Испод тога се налазио везиров печат, који је био подијељен на два неједнака поља. На већем је писало: *Јусуф Ибрахим, истински раб божији*, а на мањем везирова девиза: *У ћутању је сигурност*. Везир је дуго сједио над том молбом и размишљао. У посљедње вријеме је све дуже размишљао над молбама и списима. Од његовог пада су прошле двије године.

У прво вријеме, након повратка на власт, он није примјећивао никакве промјене на себи. Осјећао је радост живота, био је у најљепшим годинама, побиједио је све своје противнике, и био ја јачи и моћнији него икад прије. Тај пад му је чак и помогао да схвати колико је уистину висока његова моћ. Али ипак, било је ту много промјена, иако их он одмах није примјећивао. Оне су се почеле испољавати и мучити га тек с временом. Њега су, у ствари, његов пад и патња заувјек измијенили. С једне стране, отворили су га за оно сржно и духовно, а с друге стране, због злог искуства, унијели у њега сумњу и стални немир. Што је вријеме више одмицало, он је, умјесто да заборавља, почео све чешће да се присјећа тамнице.

По дану је и некако успијевао да растјера мисли и размишља о другим стварима, али ноћу му то никако није полазило за руком. Почео је сањати тамницу, а ти снови су му тровали и ноћи и дане. Постао је веома осјетљив. Све је почео примати са прикривеним, али дубоким неповјерењем. Мислио је да му сви желе нанијети зло, и због тога није могао ником вјеровати. Почео се бојати живота, и тако је, и не слутећи, постепено улазио у прву фазу умирања. Често се присјећао Босне, која је у његовим мислима увијек била мрачна. Одлучио је да мост на Жепи остави без икаквог натписа. Прецртао је свој печат и натпис младог цариградског муалима, и тако заиста оставио мост без имена и знака. Као што се неимар није ни на тренутак није окренуо да погледа своје велелепно дјело, тако и велики везир Јусуф није желио да на било који начин, било својим именом, печатом или било каквом ријечју, поремети и заустави „лет моста“. Неимар и везир Јусуф су, у ствари, као два таса на једној ваги: један је онај који је омогућио да се учини, а други је онај који је учинио.

Мост – грађевина која надживи све

На крају је остао само мост, који је у Босни бљештао на Сунцу и сјао на мјесечини, пребацујући преко себе људе и стоку. Мало-помало, нестало је свих трагова радње, људи су разнијели и вода отплавила поломљено коље и осталу грађу, а кише су спрале трагове клесарског рада. Али мост је увијек одударао од предјела у којем је био. Он је увијек изгледао одвојен и сам, као да је само на тренутак застао у том кршу и дивљини, и као да ће сваки час нестати. Колико год да је овај мост грациозан и прекрасан, он никада не би био то што јесте да није „уметнут“ управо у тај дивљи, самородни предео. Бијели, једри камен тога моста, из чијег праха неимар није дизао лице, довукао је и аутора својим топлим дахом и подстакао га да напише причу о њему.

Закључак

Мостови и архитектонске гађевине најбоље илуструју Андрићево схватање трајности љепоте коју човјек ствара. Тако је и у овој приповијести, у којој мост на Жепи представља нешто непролазно, нешто што изненађује и зауставља дах када се види у једном тако дивљем и забаченом предјелу. Три су главна лика у овој приповијести: неимар, везир и мост, али само је један од њих остао да траје кроз вијекове, док његови ствараоци умиру нетом по његовом завршетку. Зашто је баш овај мост, а не неки претходни, био неимарова „завршница“? Можда је то због природе камена управо тог ту тла, камена који је био љепши, бјели и сјанији од оног којим је грађен вишеградски мост, или је то можда због положаја моста који је био на врху бријега гдје двије ријеке праве кут. И сам велики везир Јусуф је схватио колико је живот пролазан, а да човјекова дјела вјечно живе. Он није ни хтио да се зна да је он саградио тај мост. На неки начин, градња моста на Жепи и његов завршетак били су и завршетак живота великог везира Јусуфа и безименог неимара.

Мост овдје има симболичко значење – он представља спону између двије обале, два свијета, спону између материје и духа. Овај мост не само да је премостио провалију која је село Жепу раздвајала од остатка свијета, већ је премостио и све оне провалије које се јављају у људима и које људи, врло често и не знајући, носе у себи.

Пише: Јелена Глишић

Пишите за Суштину поетике

ЖЕНСКИ ЛИКОВИ У ДРАМАМА

БОРИСЛАВА МИХАЈЛОВИЋА МИХИЗА И ЉУБОМИРА СИМОВИЋА

Пише: Сања Живковић

У раду се посматрају поступци којима су Борислав Михајловић Михиз и Љубомир Симовић изградили женске ликове у драмама: „Бановић Страхиња“, „Командант Сајлер“, „Краљевић Марко“, „Путујуће позориште Шопаловић“, „Чудо у Шаргану“ и „Хасанагиница“ с циљем да се дође до сличности и разлика у типологији женских ликова. Полази се од сагледавања женских ликова у Михизовим драмама, преко разлога неименовања појединих ликова, њихове везе са простором, специфичним предметима и њиховом функцијом, описа ликова, маске и лица, дискурса, да би се дошло до закључка да су Михизови ликови третирали на специфичан начин по обрасцу који је у већој или мањој мери одговарао законима тадашњег драмског стваралаштва. Након тога, анализирани су женски ликови у Симовићевим драмама различитих профила у паровима, разлози за симболичко коришћење одређених боја и карактеристичних детаља при опису, дискурси, уклопљеност, тј. неуклопљеност ликова у средину, да би се на крају пописале сличности и разлике у драмским поступцима ова два писца.

Борислав Михајловић Михиз и Љубомир Симовић стварали су драме након Другог светског рата. Борислав Михајловић Михиз је за своје драме окосницу фабуле и инспирацију пронашао у националној епизици, док Љубомир Симовић у драмама даје модерну ироничну интерпретацију традиције и историје. Поред фабуле и структуре драма поменутих аутора, посебну пажњу завређују начини третирања женских ликова.

Анализом женских ликова у драмама „Бановић Страхиња“ (Мајка, Жена и Мајка Југовића), „Краљевић Марко“ (Девојка, тј. кавкаска робиња) и „Командант Сајлер“ (Јелена), можемо приметити да је Михиз имао одређен начин обликовања сваког лика, али и да међу њима постоје извесне сличности. У драмама се могу приметити ликови: Жене-Мајке, Жене-супруге, Жене-девојке, Жене-удовице. Њима су обухваћене неке од најосновнијих функција женских особа.

У драмама „Бановић Страхиња“ и „Краљевић Марко“, женски ликови су неименовани због изједначавања идентитета и друштвене улоге, док је у драми „Командант Сајлер“ женски лик је именован, јер је и улога жене усложњена у складу са временом у ком се одиграва радња претходне две драме. Женски ликови у драмама „Краљевић Марко“ и „Бановић Страхиња“ отварају први чин, а због нити којима се користе могу се повезати са грчким мојрама.

Проучавањем Михизових драма долази се до закључка да простор по којем се ликови крећу није неутралан, јер оставља печат како на радњу тако и на женске ликове, те се они осим Јелене, доводе у везу са простором по ком се крећу.

У драми „Бановић Страхиња“ лик Мајке Бановић Страхиње је у узајамном односу са

предметима који је окружују, чиме се њена улога укоренењу у простор, који чини мала соба у Бањској. Мајка Југовића смешетена је у простор читаочеве фикције, и њено присуство у сценском простору само је назначено јарком бојом акцентованих врата. И лик Мајке Југовића и лик Мајке Бановић Страхиње укоренењени су свака у свом простору, док је лик Жене једини који се креће по оба простора. Међутим, позиција жене није иста у поменутиим просторима, јер варира и у хоризонталном (кретање по доњем делу куће) и у вертикалном смеру (одлазак у горење делове куће, тј. на спрат). Овакво Женино кретање доводи се у везу са њеним духовним стањем, које варира од духовног уздигнућа и повремених падова (први чин) до апсолутног пада (трећи чин). Док је била духовно, иоле уздигнута, боравила је на спрату, али након духовног пада више се не пење.

У драми „Краљевић Марко“ простор је у функцији постизања гротеске с обзиром на то да је у тоталном контрасту са кавкаском робињом. Наиме, Девојку затичемо на туђем простору, под шатором Краљевића Марка. Пишчев поглед на почетку најпре фокусира читаочеву пажњу на опис чадора који одаје слику рата:

„Сто и ковчези застрти су извезеном свилом, треношци и ниски лежај крзном крупне дивљачи. У једном углу крсташ алај-барјак с ликом светог Ђорђа „Победоносца“. Овај Ђорђе не држи у руци копље но мач... У два краја чадора: оружје. На једној страни лично, практично оружје: груба без сјаја сабља... витко а кратко копље, једноставне токе. На другој старни: раскошни криви кинџали, димискије, китњасте панцири, срмајли челенке...“ (Михиз 1986: 129), након чега контрастом стоји: „За великим ђерђефом, за којим везе стојећи, стоји и везе девојка.“ (Михиз 1986: 129) Ова слика је алегорија читаве драме: у контрасту су ужас проузрокован ратом и живот испуњен емоцијама, тече време. Са једне стране је статична слика оружја, која означава динамику рата и са друге стране слика лепе девојке која везе.

Једини лик у Михизовим драмама на који простор не утиче нити она утиче на њега јесте Јелена.

Простор женским ликовима омогућава да својом вољом следе закон који им одговара. Тако се Мајка Југовића покоравала закону државе, али с обзиром на то да је акценат драме „Бановић Страхиња“ на личној трагедији и да нема много додирних тачака са државништвом, не чуди што судбина овог лика није доведена до краја. Мајка Бановић Страхиње покоравала се закону Бога и чим догађаји у драми измакну контроли, тј. дође до кршења закона Бога, она умире. Жена Бановић Страхиње покоравала се закону срца, што бива кажњено тежом казном него што је смрт, а то је живот са кривицом. Закон срца поштује и јунакиња драме „Краљевић Марко“, кавкаска робиња, коју покреће сила љубави према Марку, али и Јелена, која живи између љубави коју је у прошлости осећала према Сајлеру и љубави коју у садашњости осећа према мужу кога тежи да ослободи. Из наведеног следи да је Михиз у већини случајева стварао ликове, који делају вођени осећањима. У складу са законима који њима владају женски ликови остварују драматуршке функције у којима их покрећу следеће силе: Мајку сила за наставком лозе, Жену она која је тера на напуштање средине којој не припада, Мајку Југовића жудња за очувањем угледа, Девојку љубав коју осећа према Марку, Јелену жудња да ослободи мужа.

За сваки од ликова везују се и специфични предмети који имају функцију њиховог духовног расветљавања: Мајка Бановић Страхиње носи икону, Жена књигу и шкрињу, Мајка Југовића означена је на сцени вратима јарко акцентоване боје, Девојка се појављује са ђерђефом и пехаром. Једина која нема предметно обележење јесте Јелена. Оно што се уочава јесте да је она лик код кога за разлику од других имамо дату боју гардеробе коју носи. Опозиција *бело* : *црно* има функцију наговештаја догађаја, па бело у првом делу означава

промену, црно трагичан крај. Приказ гардеробе налазимо и код лика кавкаске робиње, али он ту има за циљ да покаже гротеску која је резултат споја њеног изгледа харемске одалиске и продоховљене жене.

У драмама се примећује и да је Михиз сликао ликове изразито крупних очију (Жена Бановић Страхиње, кавкаска робиња, Јелена), усправног става (Мајка Бановић Страхиње, кавкаска робиња, Јелена Ђурић), мршаваг тела (кавказка робиња, Јелена Ђурић), карактеристичног лица. Рука, као део тела за Михиза представља предмет интересовања, јер преко оног епитета или симбола који јој додели он подцрта још једну особину лика: тако је Мајчина рука дрхтава, што упућује на престанак доминантности коју је имала код сина, Жени рука служи као штит, којим се скрива од осталих, Јелена Ђурић показује руку са бурмом, која има знак заједништва. Лице је константа која се јавља у опису ликова Жене Бановић Страхиње и кавкаске робиње, где се третира као еквивалент осећања ликова. Тако је лице жене изузетно мало у односу на очи, док је Јеленино лице бледо, готово креч боје. Поред карактеристика које деле одређени ликови, а које смо овде навели, Михиз поједине ликове са тог аспекта посебно обележава оним што је својствено само њима и што их разликује од других, тј. даје им на значају. Тако жену Бановић Страхиње карактерише тик горње усне, а Јелену црна коса и раван алт. Те особине нису обележене ни код једног ни код другог лика, па се може закључити да им тим обележјима Михиз даје преимућство у односу на остале ликове. Означава их као посебне. У категорију посебности сврстава се и лик Мајке Југовића, што његовој смештености у простор *читаочевог фикције* и по својој непојавности, а свеопштој присутности у кући Југовића.

Анализом њиховог дискурса можемо приметити да они варирају од ликова чији говор преносе други (случај када Војин преноси оно што је Мајка рекла), дугих реплика (Мајка), реплика које варирају (Јелена Ђурић, Жена Бановић Страхиње) до кратких (кавказка робиња). Ликови кавкаске робиње и Јелене Ђурић су са овог аспекта посебно обележени. Кавкаска робиња говори језиком који не познаје средина у коју је дошла, што носи посебну драматику, а што ће резултирати сменом две теме у оквиру једне реплике или разговора. Лик Јелене обојен је и тонски па сазнајемо какав је његов квантитет. Михизови ликови углавном говоре у презенту (Мајка, Жена Бановић Страхиње, Девојка), што сугерише њихову везаност за садашњост, док у мањој мери користе перфекат и футур. Један од ликова у великој мери користи императив (кавказка робиња), што је резултат њеног унутрашњег бунта, док код једног (Јелена Ђурић) доминира перфекат, што нам сугерише њену припадност прошлости.

Следећа заједничка црта већине женских ликова јесте недовршеност њихове судбине са изузетком Мајке Бановић Страхиње, која умире, и Жене, која наставља живот са кривицом.

Оно што се може приметити јесте смена маске и лица код лика Јелене, кавкаске робиње и Жене. Проблемом маске и лица својевремено се бавио и Пирандело. Његове маске и лица имале су задатак да изразе антиромантичарски став, али су имале и функцију да покажу неподношљивост маске у случају њеног морања да се носи. У моменту пада маске јунак мора да се нагоди са стварношћу. Како смо показали тако делају и Михизови ликови. Жена Бановић Страхиње не може да истрпи маску узорне супруге. У завршном чину она одлази са њим јер је таква *нагодба* између ње и стварности по падању маске. Кавкаска робиња, скида маску огорчене робиње, јер више не може да издржи глумљење нетрпељивости према Марку. У моменту скидања маске она се разоткрива. Јелена Ђурић ломи своју маску уздрживости у моменту када Сајлер одбије да јој помогне.

Женски ликови Борислава Михајловића Михиза створени су у складу са Стринберговим ставом, којим се одбацују прости карактери:

„Стога ја не верујем у просте позоришне карактере. А против сумарног суда писаца о

људима; овај је глуп, овај је бруталан, овај је љубоморан, овај је шкрт... натуралисти би требало да се побуне, јер бар они знају колико је богат душевни комплекс и разумеју да порок има своје наличје које је веома слично врлини.“ (Брехт 1973: 184)

Наиме, ни један женски лик није у потпуности црн, или у потпуности бео, само су неке особине доминантније од других. Мајка је тако приказана као узорна патријархална жена, која се не либи да сину каже да треба да примени силу када је жена у питању; која о пријатељу говори са иронијом. Жена, иако напушта супруга и иако је други виде као злочинца, она жели да спасе себе од средине којој не припада, али да спасе и оне са којима живи. Одласком у манастир омогућила би Страхини да се поново ожени и настави лозу. Михиз нам отвара могућност да је њен одлазак са Страхиниом имао за циљ да спасе Мајку. Мајка Југовића, ма колико да је била строга, ипак има модра уста у моменту када сазна за ћерку. Кавкаска робинја има све позитивне особине, али је ту костим харемске одалиске и њени непрестани говори против Марка. Јелена је узорна мајка и супруга, али на крају је спремна да опрости оном који јој није спасио мужа и кога је у једном трену и сама хтела да убије. Михиз нам не даје готове ликове већ оставља могућност да их сами довршимо, оправдамо или осудимо. То се доводи у везу са Брехтовим ставом да драма треба гледаоца да начини посматрачем, али и да пробуди његову способност деловања. Наиме, гледалац довршава карактере по својим нахођењима, сам домишља просторе, које смо означили као просторе читаочевог фикције, тражи одговоре за поједина деловања женских ликова. Гледалац или читалац се суочавају са Мајком која дела по закону Бога, Мајком Југовића која дела по закону друштва, Јеленом, Женом и кавкаском робинjom, које делају по законима срца. То их приморава да проуче оно што виде. Ликови се у складу са Брехтовим ставом граде као ликови који делају, при чему се гради њихов карактер, и они бивају предмет критике и промене. Тако Жена може деловати најпре као горда, себична, али како драма отиче све више је сагледавамо на друкчији начин.

Из свега наведеног закључујемо да су Михизови ликови третиран на специфичан начин, по обрасцу који је у већој или мањој мери одговарао законима тадашњег драмског стваралаштва.

Љубомир Симовић је у својим драмама „Хасанагиница“ (Хасанагиница, Мајка Пинторовића, Мајка Хасанаге), „Чудо у Шаргану“ (Иконија, Цмиља, Јагода, Госпава) и „Путујуће позориште Шопаловић“ (Гина, Симка, Дара, Томанија, Јелисавета, Софија) приказао женске ликове различитих профила (од жена лаког морала до узорних мајки), али сличних у животним ставовима. Његови ликови имају своја лична имена и презимена, осим женских ликова у драми „Хасанагиница“. Симовић избегава да их прикаже преко гардеробе коју носе, а ако и спомене нешто о њиховом одевању, онда је то или карактеристичан детаљ са одређеном функцијом (Хасанагиница-минђуше, прстен) или боја (Симка, Јелисавета, Софија). Што се тиче наведених карактеристичних детаља, они се појављују на Хасанагиници непосредно пре кулминације њене личне трагедије. Ако опише прстена и минђуша провучемо кроз призму симболичких значења, а затим то пренесемо на план драме долазимо до следећих закључака у вези са минђушом: Душа Хасанагинице уздиже се ка небу, а сваки крак означава по један час од момента њеног поласка од куће до сусрета са дететом. Како му се приближава тако напетост расте, а сукоб са мужем добија конкретан облик, да би кулминирао у времену и простору и резултирао њеном смрћу; и у вези са прстеном: Хасанагиничин прстен требало је да у свом примарном значењу повеже њу и њеног мужа, али ју је повезао са божанским. У њему је дат спој земаљског живота оличен у розети и душе оличене у лози. То спајање није било видљиво, што се осликава у слици лава у ходу. Хасанагиница је изједначена са лавом који својим обликом „сугерише несаломљив ауторитет и снагу светих бића, њихово ненадмашно, жарко, силно настојање да досегну божанску узвишеност“ (Шеваље, Гирбрант 1983: 344). Њено дружење са божанским, тј. Алахом кога види у свему, скрива од радозналих

погледа попут лава који у ходу брише свој траг корака док бежи пред ловцем.

Што се тиче употребе боје у функцији дочаравања ликова, треба истаћи да се у драми „Путујуће позориште Шопаловић“ она користи ради симболичког начина представљања збацивања маске и показивање лица (лик Симке) и ради симболичког представљања сагледавања уметности (опозиција Јелисавета-Софија). Наиме, Симка је на сцени прво у црнини, што симболизује несрећу, ноћ, тугу, али осликава и њу као удовицу. Међутим, пошто се све сазна и пошто Секула буде ослобођен, она се облачи у бело, што представља промену. Тиме што је послушала оно што јој је Јелисавета рекла и обукла бело уместо црног показује и да је на трансформацију овог лика утицало позориште, уметност. Са друге стране ликови Јелисавете и Софије имају опозитан став према уметности. За Јелисавету, која је апсолутни рационалиста, постоји граница између уметности и животу, док за Софију, која је дијаметрално супротан лик, уметност и стварност предствљају целину без могућности граничних постављења. Са тим у вези су и боје које Симовић користи у дочаравању поменутих ликова. Јелисавета се појављује у златножутом костиму. С обзиром на то да је златно, тј. жуто атрибут владара, краљева и царева одмах можемо претпоставити Јелисаветину доминантност над осталим ликовима, што ће се кроз драму и потврдити. Софија Суботић појављује се у љубичастој боји која симболише уметност. То је боја неба и земље, чула и духа, страсти и разума, љубави и мудрости. Лик Софије заснива се на овим опозицијама. Она и јесте саткана од елемената неба и земље, чула и духа, страсти и разума, љубави и мудрости.

Када је реч о карактеристичним предметима Симовић или прикаже по један који има задатак да симболички прикаже улогу коју тај лик има (Гина се у драми „Чудо у Шаргану“ појављује са коритом, које представља све кућне послове које мора да обавља и за које је константно везана и незадовољна) или ликови немају предмете у вези с њима.

Дискурси женских ликова су осавремењени ласцивном лексиком, сличним речима, алузијама стихова, а варирају од дугих до кратких и са различитим функцијама. Тако неки покрећу радњу, неки имају улогу његовог гласноговорника, а неки пасивно седе и слушају друге.

У драми „Хасанагиница“ најдужи је дискурс Хасанагинице, док су дискурси других готово једнаки по дужини. Разлог томе јесте што је „Хасанагиница лик који једино може да се бори речима“ (Грушановић 2010: 36). Оно што им је заједничко јесте највећа употреба презента, што значи да су сви ликови у садашњем тренутку, док је нешто мањи број глагола у перфекту, а најмањи у футуру. Оно што се опажа јесте и да је честа употреба крњег перфекта и конструкција са глаголима *треба*, *мора*. Из овога можемо закључити да су ови ликови непрестано између оног што се мора и онога што би требало. Хасанагинин дискурс је карактеристичан и по томе што писац графички сугерише промене сходне променама њеног емотивног стања. Наиме, она најпре изговара неколико везаних речи, затим једну по једну, као да цеди кроз зубе, а затим се тај њен бол поново каналише и дискурс се шири:

*„Ставиш ме овде, ставиш онде, преместиш,
одмоташ,
замоташ,
узмеш, оставиш,
започнеш, па опараш, па препочнеш...“*
(Грушановић 2010: 36).

У драми „Чудо у Шаргану“ дискурси Цмиље и Иконије су дуги, за разлику од Госпавиног и Јагодиног. Док Цмиља, Госпава и Иконија подједнако користе презент и перфекат, с обзиром на то да се њихове реплике односе и на прошлост и на садашњост,

Јагодин дискурс претеже ка перфекту. Разлог томе је то што Јагода доста говори о прошлости која има велики утицај на њен лик.

У драми „Путујуће позориште Шопаловић“ Гина и Симка имају дискурс сличне величине са доминантном употребом презента, док мање дискурсе имају Дара и Томанија, који се могу означити као глас и ехо. Разлог томе јесте чињеница да Томанија прати Дару и само понавља њене ставове. Оба лика подједнако користе презент и перфекат. Софијин дискурс иако није много велики, утиче на ток радње, тј. судбину многих ликова, с обзиром на то да ће довести до преображаја једног целата, Гиновог покајања и Благојевог навлачења маске.

Симовићеви ликови смештени су у средину која или их не прихвата (Хасанагиница) или су њоме незадовољни (Иконија, Цмиља, Госпава, Јагода...). Као излаз из тешког положаја неки жески ликови траже срећу у браку, са битношћу материјалне компоненте, али не и љубави. На супротној страни су они коју ту срећу не проналазе ни у браку.

Симовић за обликовање својих ликова у великој мери користи митске обрасце, а код неких ликова, као што је Софија, може се уочити и више елемената који потичу из различитих домена. Играјући траварку из „Прогнаног краља“ Софија ће одиграти улогу за живот. У моменту игре и сусрета са Дропцем у Софији налазимо тријаду ликова. Она је истовремено Софија глумица траварке, Шехерезада, и Аска. Од сваке од њих преузела је по нешто и осавременила мотив који се већ дуго провлачио у нашој књижевности.

„Борба Аске и вука је борба уметности и стварности, у којој уметност побеђује, као што је борба између Шехерезаде и султана борба између живота и смрти у којој живот побеђује.“ (Врбавац 2005: 76-83) Из овога закључујемо да је живот еквивалент уметности и да они заједно побеђују стварност у којој је смрт неминовност.

Детаљном анализом драмског стваралаштва Љубомира Симовића и Борислава Михајловића Михиза долази се до неколиких сличности али и разлика у типологији женских ликова. Од сличности ваља нам истаћи следеће: 1. преузимање женских ликова из усмене традиције, њихово модификовање и порилагођавање савременом тренутку (Хасанагиница, Жена Бановић Страхине); 2. додавање нових женских ликова у дела која за основу имају традиционални еп (Мајка Бановић Страхине, Мајка Југовића, Хасанагина мајка, Мајка Пинторовића); 3. означавање женских ликова на основу мушког представника; 4. делање женских ликова под утицајем закона срца, друштва или Бога; 5. употреба маске и лица у женских ликова; 6. недовршеност судбина женских ликова; 7. атипичност ликова, који стоје наспрам масе.

Што се тиче разлика, ваљало би истаћи да Симовић за разлику од Михиза не описује физички своје ликове. Код њега нема ни велике употребе симболике као код Михиза. Он употребљава симбол само да би издвојио одређени лик. Језик код Симовића обилује ласцивном лексиком, за разлику од Михиза. Симовић ствара ликове жена лаког морала, док код Михиза таквих ликова нема. Симовић у оквиру једне драме даје лепезу женских ликова од којих једну значи као гласноговорника, попут Госпаве и Софије. Код Михиза женски ликови сведени су на минимум. Симовић воли да се изражава кроз симболику боја, а Михиз кроз симболику предмета.

На крају треба рећи да су оба аутора, на свој начин оставила печат на драмско стваралаштво последњих година двадесетог века.

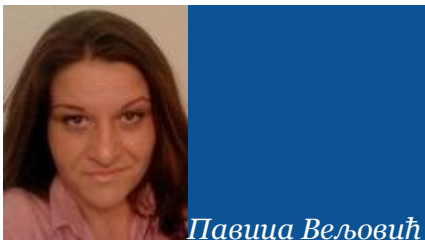
Пише : Сања Живковић

А Ф О Р И З М И

Павица Вељовић

афоризми

- Србија, Босна и Херцеговина, Македонија, Хрватска... Свако своју муку другачије зове.
- Географски смо прецизно лоцирани. Вековима се вртимо у круг.
- Негујемо традицију фолклора. Док нама игра мечка, мишеви коло воде.
- Скините нам окове демократије! Бранићемо се са слободе.
- Србија неће доживети бродолом. Наш брод лудака на води одржавају шупље главе.
- Демократија је једнака за све. Разлика је само у дужини ланца.
- Вођа је спојио посао и задовољство. Руководи државом и покопава народ.
- Не требају нам окупатори. Доказали смо да земљу можемо и сами да продамо ако нам добро плате.
- Ни смоквин лист није довољан да покрије све наше срамоте.
- Мртви су повлашћена категорија гласача. После избора почивају у миру.
- Хитно потребни волонтери за одношење смећа - из Владе!

Жељко Марковић

афоризми

- Слабо стојимо на табели. Ми смо противник који свима лежи.
- Иако смо кост и кожа, добродошли смо као топовско месо.
- У конкурсима се тражи знање језика, а на радном месту да се језик држи за зубима.
- Они жаре и пале. Не питајте колико су предузећа угасили.
- Није тешко окретати милионе. То су округле суме новца.
- Архиве се отварају тек кад помру они које је требало затворити.
- Закон је ступио на снагу, али га нећемо примењивати на силу.
- У транзицији смо сви нешто добили. Највише је оних којима је припала мука.
- Трошкови живота су велики, па нам за живот остаје мало.
- Знамо чије је ово масло. Оних који скидају кајмак.
- Картонска насеља се не граде на дивље. Све је покривено папирима.
- Важно је да нам деца имају перспективу. А у перспективи она ће одавде отићи.
- Немају благе везе о послу. Везу су имали кад су се запошљавали.

Жељко Марковић

- • **Да је седео у школској клупи колико на клупи за резервне фудбалере, данас би био научник светског гласа.**
•
- **Ако не можемо ни напред ни назад, значи да смо стигли.**
•
- **Глагол красти је неправилан. Још нисам чуо да га неко изговара у првом лицу једине.**
•

Јован Хаџи Костић

Пишите за Суштину поезике

poetryaz@hotmail.com

Два песника – два Владимира

Владимир Златић

Рођен је на Велику Госпојину, 28. августа 1976. године у Ужицу. По образовању и занимању економиста, у души песник. Сањар. Отац једне девојчице од 7 година. Живи и ради у Ужицу.

ГАЛИОТ

Мисли ми се сливају низ чело.
Очајне мисли
У кажима зноја.
Ја нисам ово тужно тело
У слепој улици,
У кући без броја.

Како да збацам са себе одело?
Туђе одело
Накарадног кроја.
У њему спутано биће моје цело.
Сви моји гласи
И сва снага моја.

Оковало ме као гвожђе врело.
У тамници сивој,
Да не видим боја.
И штит и мач ми из руку отело.
Ја сам галиот,
Без сна и спокоја.

О, не! Ја нисам ово измучено тело,
Што трчи у месту
Кругове без броја.
Мисли ми се сливају низ чело.
Очајне мисли
У кажима зноја

Владимир С. Вуковић

Рођен је 7. 2. 1976. гпдине у Београду, завршио средњу економску школу, након тога студирао на Филолошком и Богословском факултету. Од 2003. године ради у Задужбини Светог манастира Хиландара у Београду на пословима лектора и пословног секретара. Живи и ради у Београду.

ПЕСМА О ТЕБИ

на палом дрвету, на подневном сунцу,
када ћутање до уврх крошњи нарасте,
жижа где се прелама самоћа,
нежност разливена као крв жртвених
животиња; то је стрељачки вод,
распарана кожа над понором од кога
не можеш склонити поглед, слепљено
небо у грудима, света поама.

Кажем:
принеси и принеси се,
дивна, злогука,
што ништа о себи не знаш.

СУТОН

Сунце је запало за обресе града;
моје су очи пас мокар од киша
које долазе, а ти се
нећеш више рађати
у мојој утроби од стакла; види,
гаврани су уморно спустили главе.

ЖАЛ

Не жалим за младошћу
Од чијег варљивог плама само пепео оста
Ни за сунцем изнад градских плажа
И мирисом летњег поднева на реци
Ни за њеним дозрелим уснама

Јер неко би сунца своја сва
За мало мог мрака дао
Јер сам понеку туђу младост
И ја лагао и крао

Жалим због жала
Због стиснутих песница и суза
Жалим што се нисам смејао

ЧЕКАО САМ

Чекао сам
Са чврстом вером да ћеш ми доћи
И да ћемо се познати лако
Одмах, без речи и само тако
Да ћеш засјати у мојој ноћи

Чекао сам
Чекао дуго то право време
Тај трен што свему даје смисао
За тај сам трен најзад и дисао
Чекање док не постаде време

Па сам лагао
Варао тужно самога себе
Ни од чега сам правио знамен
Песку говорио да је камен
Претварао сам друге у тебе

Док нисам престао да те чекам
И да те чекам и да се лажем
Да познаћу те у некој жени
Ти не постојиш осим у мени
Само то сам хтео да ти кажем

Владимир Златић

ТРЕНУТАК

Знаш,
у твојој загрљају препукао сам;
ужасно одједном жив; изгледа да ме нико
дуго
загрлио није,
или ми се чини, као што се и ти само чиниш;
болеле су твоје руке, случајна коса,
намерни ветар који зна жеље;
излила си се потпуно, у трену, тајном
вештином,
и препрсла је као кестен несаломива самоћа у
којој
сија подне.

Видиш,
знао сам да си случајна; да си била, да нећеш
бити; да си
непозната—препозната—непозната;
као клетва на старохебрејском,
као благослов на арамејском,
као обећање у генима.

Знаш,
написаћу после много тога о теби, што
смешно је,
дводимензионално те стварати
да би те непознати људи гледали скривеним
3D
наочарима.
Живеће те сви који те читају, ако неко то још
уме;
можда ће неки лудак помислити да си
најневероватнија жена планете,
кренути да те тражи.
Можда ће ми тражити твој број,
покушати да га погоди у тајној поруци бар-
кода на жестоком пићу док гледа у младе
руке
уморне касирке?

Видиш,
страшно си ме загрлила...
Исплакао сам све жене из својих зеница,
заборавио све смрти,
све ми је било опроштено.

Не знаш и не видиш?
Знам.

Владимир С. Вуковић

САВРЕМЕНА РУСКА ПОЕЗИЈА

Маријана Соломко

Маријана Соломко је рођена 1984. године у Санкт Петербургу. Завршила је музичку школу, а 2009. године факултет украјинске Националне музичке академије „П. И. Чајковски“, одсек за клавир. Од детињства је свирала на многим концертима, а само у Шведској је, од 2001. до 2010. године, имала их више од седамдесет. Аутор је научних радова и чланака из области музике .

Прву песму написала је у шестој години. Победник је на много међународних такмичења поезије, добитница је Велике нараде Трећег међународног такмичења поезије под називом „Велики Кнез Константин Романов“ у Санкт Петербургу за 2013. годину. Те исте године учествује на XXX конференцији младих писца Северо-Запада.

Њене песме су објављене у алманасима поезије:

"Петербуршке строфе" , "Млади Санкт Петербурга" (Санкт Петербург) , „Кућа кестенова“ (Кијев) , „Шареница“ (Доњецк); антологије : „Поезија – женско лице“ (Берлин), „Поетски форум“ , „Благословена земља очаја“ (Санкт Петербург), као и у многим књижевним часописима.

Аутор је збирке песама „Гуске лете на север“.

Члан је Савеза писаца Русије.

Замедлялся закат законный
И рябины сургучная кровь...
Не спасёт никакая икона
Дом, где перелюбили любовь,
Дом, где предали и растоптали
Драгоценный терпенья ломоть.
И уста не напьются устами,
И тела – безнадёжная плоть

Иза прозора закаснили сутон
Као оскоруша и восак у крви...
Неће спасити светац ни икона
Дом у коме љубав изјели су црви,
Кућу у којој је издано, згажено
Стрпљење као драги камен вредно,
И неиспијене усне уснама жедним,
И два тела што не беху једно

Пишите за Суштину поетике

<p>Город ведёт на верёвке деревню: Набок упасть петушину гребню, Белой корове вовек не доиться, А мужикам – на кресты материться... Город, народу совсем ты не дорог, Светлой деревне ты ворон и ворог.</p> <p>Город ведёт на верёвке деревню, Срамно ристалище злыдней и вредней, Стаи деревьев стенают без веток, Тускнет мерцанье фонтанных монеток. Город, народу совсем ты не дорог, Светлой деревне ты ворон и ворог.</p> <p>Город ведёт на верёвке деревню, Тризну справляет заместо обедни, В муках журавль, коченеет синица... Осточертели пустые глазницы.</p>	<p>Град кô пса води село на узици: Модеран бити – макар и на улици; Белу краву сви да помузу желе – У граду си неко чак и кад си теле, Али човече – град су лица, не путеви, Та светлост селу су вране и лешеви</p> <p>Град кô пса води село на узици: У штету и срам вуку га злобници, Да у диму стење кô дрво без грана И трепери кô новчић на дну фонтана; Али човече – град су лица, не путеви, Та светлост селу су вране и лешеви</p> <p>Град кô пса води село на узици: Погребни гости место слављеници; Да с муком дижу укочене груди, Очију празних сити и луди.</p>
<p>Когда чредой разорванных полотен Оскалит небо свой линияльй зев, Последний лист, как тромб, срывает осень С тревожно ожидающих дерев.</p> <p>Как много их, тьматысячных, не вечных Листов, им было сказано: «Уже»... Лежат они, как жизни человечьи, В прошедшем времени, в забытом падеже.</p> <p>Кругом стволы – опора за опорой, Напившись соком жизненным глубин, Как старцы, дремлют мудро и суворо, Окованные панцирем морщин.</p> <p>А листья, словно прожитые лица, Лежат пластами, втопанные в грязь, Лежат, как обветшалые страницы, В которых чья-то мысль не родилась</p>	<p>Када се с платна ведрине слика смрви, Небо накрене бледо ждрело; Последњи лист јесени, кô угрушак крви, С дрвећа пашће невесело.</p> <p>Колико њих, мноштвенотмастих, не вечних Лиски – жалосно рече: „Зар већ?“ Кô људи – и њих је несрећних, У заборављеном падежу умрла реч.</p> <p>За стабло везане милост са милошћу, Пијане од сока са дна живота Кô старац дремају строгом мудрошћу – Заробљене на самом дну живота.</p> <p>А лишће – живо као нечије лице, Као поцепане из блока странице: Згажено лежи испод прашине; Нечије мисли у процепу тишине.</p>

С руског превоо Ањелко Заблаћански

Пишите за Суштину поезике

Суштина поетике | часопис

Главни и одговорни уредник:
Анђелко Заблаћански

Сарадници:
Мирјана Дурутовић Мозетић
Зорица Савић
Ђуро Маричић
Енеа Хотић

Технички уредник:
Анђелко Заблаћански

Лектор и коректор:
Јелена Глишић

Помоћник:
Андреа Машић

Контакт:
poetryaz@hotmail.com

Издавач:
Анђелко Заблаћански
Глушци

Излази месечно

ISSN 2334-9417 (Online)
Суштина поетике | часопис
(2013)

Први број је изашао
23. новембра 2013. године

Суштина поетике

К Њ И Ж Е В Н И Ч А С О П И С

ISSN 2334-9417 (Online)

Број 6 Година I	Јун 2014.	Излази месечно	Импресум	03. 06. 2014. год.
-----------------	-----------	----------------	--------------------------	--------------------

Суштина поетике
је часопис за књижевност
са посебним освртом на поезију.

Суштина поетике број 6